❑ *За сем месяцаў 1996 года прадпрыемствы Мінпрама дабіліся прыросту вытворчасці сваёй прадукцыі..*
1-я стар.

❑ *Міністр юстыцыі В. Сукала юрыдычна абгрунтаваў прапанову Прэзідэнта правесці рэферэндум па ўнясенню змяненняў у дзеючую Канстытуцыю.*
1-я стар.

❑ *Сёння ў недзяржаўных ВНУ навучаецца больш як 25 тысяч студэнтаў. Гэтая лічба з году ў год павялічваецца.*
2-я стар.

ЗВЯЗДА

21 жніўня 1996 г. серада, № 207 (23010)

● выдаецца са жніўня 1917 г. ● БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА ● цана 1000 рублёў

РОЗГАЛАС

НАЎЗДАГОН

Аляксандр САСНОЎ:

«ЗАРПЛАТА ПАВІННА ЗАЛЕЖАЦЬ АД ВЫНІКАЎ ПРАЦЫ»

Вялікая запазычанасць па зарплаце і ўзросшая ў сувязі з гэтым сацыяльная напружанасць прымушае ўрад шукаць усё новыя шляхі выхаду. Днямі быў зроблены яшчэ адзін крок — прынята пастанова, якая ўдасканальвае парадак выплаты заробку. З гэтай нагоды карэспандэнт «Звязды» гутарыць з міністрам працы Рэспублікі Беларусь Аляксандрам САСНОВЫМ.

— Ва ўрадавай пастанове прапануецца перагледзець цяперашнюю сістэму аплаты працы. Што маецца на ўвазе?

— Сэнс у тым, каб паставіць заработную плату ў прамую залежнасць ад вынікаў вытворчасці — ад аб'ёмаў рэалізацыі прадукцыі. Прасцей кажучы, людзі павінны атрымліваць толькі тое, што яны зарабілі на самай справе.

— Вам даручана ўнесці прапановы наконт аплаты працы падчас вымушаных прастояў прадпрыемстваў. Што гэта за прапановы?

— Яны датычацца змяненняў заканадаўства, і ў першую чаргу — КЗаПа. Сёння ў ім вызначана, што ў выпадку вымушанага прастою прадпрыемства яго работнікам павінна выплачвацца па 2/3 ад тарыфу. Мы прапануем выплачваць менш — прынамсі палову ад тарыфу.

— Ці не прывядзе больш жорсткі падыход дзяржавы ў сістэме аплаты працы да скарачэння колькасці занятых у вытворчасці, да новай хвалі беспрацоўя?

— Гэтыя меры не прывядуць да дадатковага скарачэння кадраў занятых, бо да беспрацоўя вядзе найперш складаная эканамічная сітуацыя ў краіне.

— Апошнім часам у праблеме затрымак з выплатай заробкаў з'явілася новае аблічча — рэзка ўзрасла запазычанасць бюджэтнай сферы. Чаму?

— Гэта звязана з тым, што бюджэт недаатрымлівае сродкаў. Прычыну ў тым ліку трэба шукаць у вызначаным першачарговым парадку выплаты заробкаў на прадпрыемствах. Механізм просты: паколькі наймальнікі абавязаны першачаргова выплачваць, каб выплаціць зарплату, а сродкаў у яго не хапае, то не выплачваюцца падаткі. Адпаведна, грошы ў бюджэт не паступаюць і «бюджэтнікі» не атрымліваюць зарплату.

Таму цяперашняе палажэнне аб першачарговым парадку выплаты зарплаты — па сутнасці не што іншае, як перанос праблемы з гаспадарчай сферы ў бюджэтную.

— У такім разе, дзе выйсце?

— У нармалізацыі эканомікі. Пакуль прадпрыемствы будуць працаваць на склад, праблема нявыплаты зарплат у той ці іншай ступені застанецца.

Сяргей ГРЫБ.

АЎТАРЫТЭТНА

ГАРЭЛКА ДАРАЖАЦЬ НЕ БУДЗЕ...

Нядаўна ў прэсе прайшла інфармацыя аб тым, што хутка, магчыма, павысіцца кошт гарэлкі — у сувязі з тым, што беларускія спіртзаводы пераходзяць на свой выбар вытворчасці на збожжа па новых цэнах.

Гэтыя звесткі былі дадзены са спасылкай на міністра сельскай гаспадаркі і прадуктаў харчавання Васіля Лявонава. Занепакоеныя чытачы «Звязды» звярнуліся да нас з просьбай удакладніць сітуацыю.

Наш карэспандэнт звязаўся са сп. Васілём Лявонавым. На пытанне, ці падаражэе гарэлка, міністр катэгарычна адказаў: «Не». Ён сказаў таксама, што гэта толькі плёткі, а на пытанне, адкуль, па яго меркаванню, яны пайшлі, адказаў: «Не ведаю. Я не сачу за тым, хто плёткі распаўсюджвае...»

Яна САВІЦКАЯ.

БАНКІ ПАПАЎНЯЮЦЬ ДЗЯРЖБЮДЖЭТ. ЗА КОШТ ШТРАФАЎ

Паводле даных Нацбанка, у выніку праверак праведзеных у другім квартале 1996 года, з камерцыйных банкаў было атрымана штрафаў на агульную суму 452,4 млн. рублёў.

Найбольш штрафаў прыпадае на Віцебскую вобласць. Адно толькі абласное ўпраўленне АКБ «Белпрамбудбанк» у выглядзе фінансавых санкцый выплаціла ў бюджэт рэспублікі 75,3 млн. рублёў. Не лепшым чынам таксама «вызначыліся» адзін з Полацкіх філіялаў ААБ «Беларусбанк», філіялы «Камплексбанка» ў Оршы і банка «Алімп» у Віцебску... Дарэчы, да кіраўніцтва двух апошніх прыменены адміністрацыйныя санкцыі.

Сяргей КУРКАЧ.

АДНЫМ СКАЗАМ

❑ У Беларусі на сённяшні дзень зарэгістравана **1300 турыстычных фірмаў.**

❑ Са студзеня па ліпень **кошт** усіх тэрміновых рублёвых дэпазітаў знізіўся з 81 да 53,5 працэнта гадавых, дэпазітаў фізічных асоб — з 84,9 да 54,8 працэнта, кошт дэпазітаў у СКВ вагаўся ад 12 да 19,7 працэнта.

❑ У Гродзенскай вобласці зараз стаяць на ўліку **250 наркаманаў**, большасць з якіх — моладзь да 28 гадоў.

❑ У першым паўгоддзі ў рэспубліцы зафіксавана 20 выпадкаў захопу **заложнікаў**: 17 з іх адбыліся ў Мінску і Мінскай вобласці, 2 — у Магілёўскай і 1 — у Гомельскай вобласці.

❑ За сем месяцаў у 2 разы больш, чым за адпаведны перыяд мінулага года, зарэгістравана **вымагальніцтваў** і крадзяжоў.

❑ У гэтым годзе за сем месяцаў суды сталіцы разгледзелі **27 грамадзянскіх спраў**, якія ўзбудзіла Беларускае таварыства абароны спажыўцоў: сума матэрыяльнага і маральнага ўрону склала амаль 700 мільёнаў рублёў.

❑ На мінулым тыдні пажарнікі выязджалі **265 разоў** на тушэнне лясоў і тарфянікаў.

❑ Рэальныя **даходы** дзяржаўнага бюджэту за І паўгоддзе **скараціліся** на 15 працэнтаў, рэальныя грашовыя даходы насельніцтва — на 2,3 працэнта.

«КЕРАМІН» СВАЕ ПРАБЛЕМЫ ВЫРАШАЕ САМ

Працягваючы серыю сустрэч з працоўнымі калектывамі рэспублікі, Прэзідэнт Аляксандр Лукашэнка 20 жніўня пабываў у акцыянерным таварыстве «Керамін». Даволі шмат часу ён удзяліў знаёмству з вытворчымі працэсамі. Затым у актавай зале адбылася сустрэча з прадстаўнікамі рабочых падраздзяленняў, спецыялістамі прадпрыемства.

Як заявіў Прэзідэнт, наведаць акцыянернае таварыства «Керамін» ён вырашыў не выпадкова, а для таго, каб крыху адпачыць душой. Гэта адна з нямногіх вытворчасцей, пра якую сёння можна сказаць, што яна перадавая і працвітае. Толькі за першае паўгоддзе атрымалі звыш 15 мільярдаў рублёў прыбытку. Няма ў «Кераміна» ніякіх запазычанасцей перад дзяржавай. Нягледзячы на тое, што ўсе тэхналагічныя працэсы тут даволі цепла- і энергаёмістыя, пастаўкі газавага паліва, напрыклад, аплачаны авансам па кастрычнік. На вытворчасці пастаянна абнаўляюцца магутнасці, што дае магчымасць павышаць якасць выпускаемай прадукцыі і рабіць яе канкурэнтаздольнай. У гэтым калектыве не ведаюць скарачэння кадраў, да таго ж ён мае адзін з самых высокіх паказчыкаў у рэспубліцы па сярэдняй заработнай плаце. За апошнія пяць гадоў прадпрыемства пабудавала пяць жылых дамоў для рабочых. Не забываюць тут пра ветэранаў вытворчасці. Яны атрымліваюць і грашовыя дапамогі, і прадуктовыя наборы ў «стале заказаў».

Адным словам, АТ «Керамін» на фоне ўсеагульных эканамічных цяжкасцей можна назваць у нейкай меры аазісам дабрабыту. За што яго кіраўніцтва і атрымала высокую ацэнку Прэзідэнта рэспублікі.

Выступаючы перад работнікамі вытворчасці, Аляксандр Рыгоравіч адзначыў пэўныя пазітыўныя зрухі, якія намеціліся ў прамысловасці рэспублікі. У прыватнасці, ён паведаміў, што ў першым паўгоддзі павялічыліся аб'ёмы прамысловай прадукцыі і прадукцыйнасць працы. Яму было прыемна канстатаваць, што інфляцыя сёлета складае ў Беларусі ўсяго каля 2 працэнтаў у месяц. Гэта Прэзідэнт назваў самай вялікай нашай перамогай на цяперашнім этапе.

Асобна спыніўся Прэзідэнт на некаторых момантах палітычнага жыцця рэспублікі. Выклаў сваю канцэпцыю наконт пытанняў, што выносяцца на ўсенародны рэферэндум, заклікаў прысутных уважліва азнаёміцца з прапануемымі змяненнямі ў Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь, якія будуць апублікаваны ў цэнтральнай прэсе 3 верасня, і, уважліва прааналізаваўшы сітуацыю, зрабіць свой адзіна правільны выбар на рэферэндуме.

Таццяна СМІРНОВА, БЕЛТА.

НАСТРОЙ ДОБРЫ, АЛЕ ЎРАДЖАЙНАСЦЬ ТРЭБА ПАВЫШАЦЬ

Знаходзячыся ў рабочай паездцы па Віцебскай вобласці, 19 жніўня Прэзідэнт Аляксандр Лукашэнка пабываў у Талачынскім раёне. Кіраўнік дзяржавы цікавіўся тымі ж праблемамі, што і на Магілёўшчыне, Аршаншчыне — уборкай і ходам нарыхтоўкі збожжа, усім комплексам пытанняў, якія хвалююць сельскіх працаўнікоў.

Сустрэча з кіраўнікамі гаспадарак і прадпрыемстваў агракомплексу адбылася прама на элеватары, дзе старшыня райвыканкома Васіль Майсюк і далажыў Прэзідэнту аб тым, як ідзе жніво.

У час візіту кіраўніка дзяржавы ў раёне было ўбрана 65 працэнтаў збожжавых. Падтрымліваецца нядрэнны тэмп работ. План па збожжанарыхтоўках выкананы на 70 працэнтаў. Як паведамілі карэспандэнту БЕЛТА ў Талачынскім райвыканкоме, Прэзідэнт застаўся задаволены названымі паказчыкамі, але падкрэсліў, што ў раёне трэба павышаць ураджайнасць збожжавых: 20 цэнтнераў з гектара для Талачынскага раёна — недастаткова.

У гутарцы Прэзідэнта з кіраўнікамі гаспадарак і прадпрыемстваў агракомплексу былі абмеркаваны праблемы вырошчвання льну і яго апрацоўкі. У свой час гэта культура давала гаспадаркам значныя даходы. У сваю чаргу прадстаўнікі дырэктарскага і старшынскага корпуса паставілі шэраг пытанняў кіраўніку дзяржавы. Адно з найбольш вострых — абнаўленне парка машын у гаспадарках. На ўсе пытанні Прэзідэнт даў грунтоўныя адказы.

БЕЛТА.

«ДАЖЫНКІ» — СВЯТА ЎРАДЖАЮ І РУПЛІВЫХ ХЛЕБАРОБАЎ

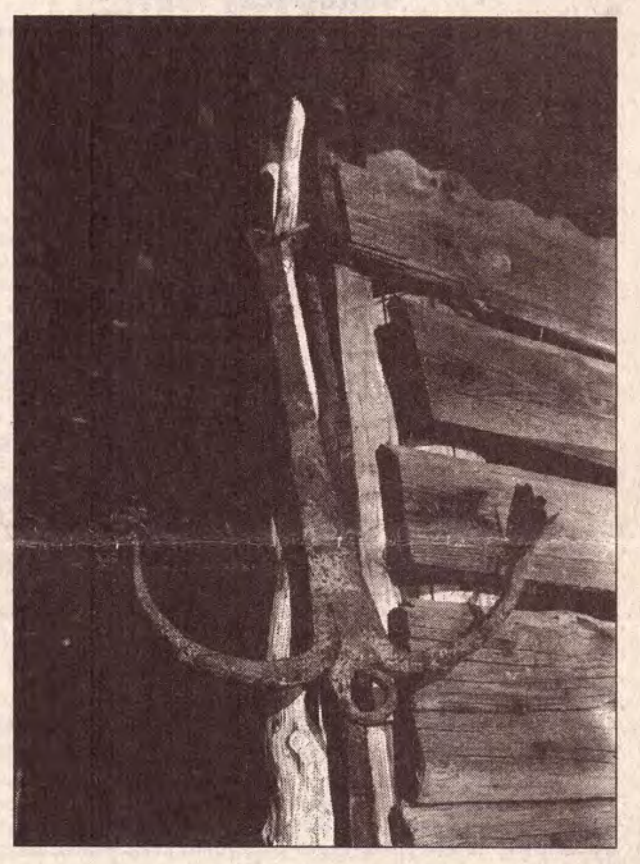
7 верасня ў Століне адбудзецца рэспубліканскі вясковы фестываль-кірмаш «Дажынкі».

Прапановы па яго падрыхтоўцы і правядзенню былі ўнесены міждзяржаўнай тэлерадыёкампаніяй «Мір», да арганізацыі свята актыўна далучыліся Брэсцкі аблвыканком і Міністэрства сельскай гаспадаркі і харчавання. Па задумках арганізатараў, у гэты дзень будзе наладжана сапраўднае свята з выступленнем артыстаў, народным гуляннем, гандлем, узнагароджаннем лепшых працаўнікоў па выніках жніва. Праўда, як зазначылі ў Мінсельгасхарчы, тэрмін, які адведзены на падрыхтоўку свята, малы, таму хутчэй за ўсё, нягледзячы на заяўку аб рэспубліканскім маштабе правядзення фестывалю, ён закране ў лепшым выпадку толькі Брэсцкую вобласць. Тым не менш, чакаецца, што фестываль будзе арганізаваны на даволі высокім узроўні. Плануецца, што яго наведае і Прэзідэнт краіны А. Лукашэнка.

Сяргей РАСОЛЬКА.

Азёрная мінуўшчына. Фота Анатоля КЛЕШЧУКА.

ВЫНІКІ ВЫТВОРЧА-ГАСПАДАРЧАЙ ДЗЕЙНАСЦІ ПРАДПРЫЕМСТВАЎ РЭСПУБЛІКІ ЗА 7 МЕСЯЦАЎ

Міністэрства прамысловасці рэспублікі прааналізавала вынікі вытворча-гаспадарчай дзейнасці падведамных прадпрыемстваў у студзені—ліпені бягучага года. Адзначана, што, пачынаючы з красавіка, прадпрыемствам Мінпрама ў цэлым удалося не толькі захаваць аб'ёмы вытворчасці на ўзроўні мінулага года, але і забяспечыць, хаця і нязначны, яе прырост. За 7 месяцаў імі выраблена прадукцыі ў цэнах бягучага года на суму 19,5 трыльёна рублёў, ці 22,5 працэнта ад агульнага аб'ёму прамысловай прадукцыі ў рэспубліцы.

Рост аб'ёму вытворчасці прадукцыі за ліпень у адносінах да чэрвеня бягучага года, як і ў адносінах да леташняга ліпеня, склаў 113 працэнтаў. Зніжэнне аб'ёмаў вытворчасці дапусціла 61 прадпрыемства, ці 36,5 працэнта ад колькасці прадпрыемстваў, якія ўваходзяць у сістэму Мінпрама, з-за чаго недаатрымана прадукцыі на суму ў 1,3 трыльёна рублёў. З 11 падгалін зніжэнне аб'ёмных паказчыкаў дапушчана ў трох: электратэхнічнай, аўтамабільнай і оптыка-механічнай. Стабільна ў бягучым годзе працуюць прадпрыемствы чорнай металургіі і авіяцыйнай прамысловасці. Узрасла вытворчасць тавараў народнага спажывання. У бягучым годзе многія прадпрыемствы міністэрства асвоілі вытворчасць новай, канкурэнтаздольнай прадукцыі, што дапамагло ім замацавацца на рынках СНД і выйсці на рынкі краін далёкага замежжа. У прыватнасці, прадпрыемствамі чорнай металургіі асвоены выпуск тэрмаўстойлівага пракату, звышмоцнага металапракату, новых відаў метызных вырабаў; станкабудаўнічай — шырокай гамы металарэзных і дрэваапрацоўчых станкоў, абсталявання для сельскай гаспадаркі, дарожна-будаўнічых работ, лёгкай і харчовай прамысловасці. На прадпрыемствах радыёэлектроннага комплексу асвоена вытворчасць новых відаў мікрасхем для калькулятараў, прэцызійнага навукаёмістага тэхналагічнага абсталявання для вытворчасці інтэгральных схем і паўправадніковых прыбораў і некаторых іншых відаў новай прадукцыі.

Ірына САЗАНОВІЧ, БелаПАН.

УРАДЖАЙ-96

Багата Гомельшчына сёлета рэкордамі

З лепшымі паказчыкамі па-ранейшаму лідзіруе Васіль Паўлёнак з калгаса «10 год Кастрычніка» Рэчыцкага раёна, які намалаціў, паводле апошніх звестак Мінсельгасхарча, 1201 тону збожжа. Яго зямляк з саўгаса «Марозавічы» Буда-Кашалёўскага раёна трактарыст Уладзімір Зубрайчук мае лепшы паказчык па ўзаранай глебе — 682 гектары.

Наогул, шмат камбайнераў перасягнулі тысячную адзнаку намалотаў. Гэта перш за ўсё Мікалай Кухарэнка з калгаса «Зара» Магілёўскага раёна — 1178 тон, Віталь Мельнікаў з калгаса «Прагрэс» Столінскага раёна — 1037 тон (у гэтай гаспадарцы працуе таксама адзін з лепшых па папярэдніх выніках сёлетняга жніва вадзіцель Мікалай Шэлест, які перавёз 1843 тоны збожжа) і Сяргей Пілецкі са Смілавіцкага саўгаса-тэхнікума Чэрвеньскага раёна — 1019 тон.

Мікалай ЛІТВІНАЎ.

МІНІСТР ЮСТЫЦЫІ АБ КАНСТЫТУЦЫЙНЫМ РЭФЕРЭНДУМЕ

20 жніўня міністр юстыцыі Валянцін Сукала выступіў перад журналістамі са своеасаблівай лекцыяй на тэму канстытуцыйных рэферэндумаў.

Ён, у прыватнасці, расказаў аб міжнародным вопыце падобных усенародных галасаванняў, аб тым, што шляхам рэферэндуму былі прыняты канстытуцыі Францыі і Расіі, а таксама падкрэсліў, што дзеючая Канстытуцыя прадугледжвае магчымасць канстытуцыйных рэферэндумаў, на якіх за адабрэнне праекта павінна выказацца не менш за палову грамадзян, унесеных у спісы выбаршчыкаў, што падобную магчымасць прадугледжвае і Закон аб усенародным галасаванні (рэферэндуме), што Прэзідэнт мае права ініцыіраваць такі плебісцыт.

Такім чынам, В.Сукала юрыдычна абгрунтаваў прапанову А.Лукашэнкі правесці рэферэндум па прыняццю новай рэдакцыі Канстытуцыі нашай дзяржавы. На думку Сукалы, гэтая ініцыятыва з юрыдычнага пункту гледжання цалкам абгрунтаваная. Спыніўся міністр юстыцыі і на аргументах праціўнікаў такога рэферэндуму, які яны называюць «канстытуцыйным пераваротам». Па-першае, яны лічаць, што праз усенароднае галасаванне нельга прыняць кампраміснае рашэнне: можна прагаласаваць альбо за новы варыянт цалкам альбо супраць, і, калі не падабаецца нейкае адно палажэнне, трэба адвяргаць увесь праект. Па-другое, звычайныя выбаршчыкі не маюць спецыяльных ведаў і звычайна недастаткова інфармаваныя, як паказаў прыклад прыняцця Канстытуцыі ў Расіі. Па-трэцяе, рэферэндумам абмяжоўваюцца правы меншасці. І па-чацвёртае, рэферэндум надзвычай фінансава затратнае мерапрыемства.

Аднак В.Сукала ўсё ж лічыць, што рэферэндум патрэбен, што ён сам па сабе з'яўляецца вотумам даверу да народа, прызнання за ім права прымаць канчатковыя рашэнні. На думку Сукалы, Закон аб рэферэндумах (1991 года) састарэў, яго трэба было б дапрацаваць у Вярхоўным Савеце. Вярхоўны ж Савет павінен прызначыць і дату рэферэндуму. Аднак на сёння яшчэ не апублікаваны і не накіраваны ў Вярхоўны Савет сам новы праект Канстытуцыі (ці яе новая рэдакцыя), таму падрабязна гаварыць на тэму прапаноўваемых у гэтым праекце змен, падрыхтаваных групай юрыстаў, нельга. Не гаварыў аб гэтым і міністр Сукала. Аднак ён падкрэсліў, што Мінюст не быў аўтарам ці сааўтарам гэтага праекта, ён толькі прадставіў у свой час Прэзідэнту сваю канцэпцыю прававога рэфарміравання ў краіне, асобныя палажэнні якой улічаны ў новым праекце Канстытуцыі. Не накіроўваўся гэты праект і на рэцэнзаванне ў Мінюст.

Пытанне аб сумяшчэнні даты давыбараў у Вярхоўны Савет і рэферэндуму В.Сукала аднёс да кампетэнцыі Вярхоўнага Савета, аднак ён лічыць ідэі выбараў і рэферэндуму несумяшчальнымі і супярэчнымі адна адной: калі пройдзе новы варыянт Канстытуцыі, то ніякія давыбары ўжо не будуць патрэбны. Але чыста тэхнічна такое сумяшчэнне магчыма.

Вярхоўны Савет, на думку Сукалы не мае права дабівацца карэкціроўкі выносімых на рэферэндум пытанняў ці дадаваць свае. Ён можа толькі паралельна правесці іншы рэферэндум, са сваімі пытаннямі.

Паўставалі падчас размовы і пытанні аб арганізацыі агітацыі і антыагітацыі супраць прапанаванага кіраўніком выканаўчай улады новага варыянта Канстытуцыі, але да назначэння Вярхоўным Саветам даты рэферэндуму яны пакуль заўчасныя.

Валер КАЛІНОЎСКІ.

Ф.СП-1 Міністэрства сувязі і інфарматыкі Рэспублікі Беларусь

АБАНЕМЕНТ на газету **63850** (індэкс выдання)

ЗВЯЗДА Колькасць камплектаў

на 1996 год па месяцах

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

Куды (паштовы індэкс) (адрас)

Каму (прозвішча, ініцыялы)

ПВ месца літар — **ДАСТАВАЧНАЯ КАРТКА** на газету **63850** (індэкс выдання)

ЗВЯЗДА

Кошт: падпіскі руб., перадрасоўкі руб. Колькасць камплектаў

на 1996 год па месяцах

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

Куды (паштовы індэкс) (адрас)

Каму (прозвішча, ініцыялы)

УМОВЫ конкурсу сярод паштальёнаў РА «Белпошта» і па дасягненню найлепшых вынікаў падпіскі на газету «Звязда» на чацвёрты квартал 1996 г.

Зыходзячы з мэты далейшага пашырэння кола падпісчыкаў газеты «Звязда» і ў сувязі з 80-годдзем выхаду першага нумара, рэдакцыя стымулюе працу паштальёнаў у чацвёртым квартале 1996 года на наступных умовах:

1. Удзельнікамі конкурсу могуць быць як штатныя паштальёны паштовых аддзяленняў, так і няштатныя распаўсюджвальнікі газеты «Звязда», якія займаюцца падпіскай па дамоўленасці з поштай.

2. Газета «Звязда» стымулюе ўдзельнікаў конкурсу па колькасным паказчыку: абсалютнай большасці падпісчыкаў на аднаго паштальёна (распаўсюджвальніка), правёўшага падпіску.

Удзельнікі конкурсу дасылаюць асабістыя вынікі дасягнутай падпіскі непасрэдна ў рэдакцыю на спецыяльным бланку, які змяшчае газета, ці на адвольным аркушы (але з абавязковым указаннем неабходных звестак).

4. Звесткі, якія дасылаюцца ў рэдакцыю, зацвярджаюцца пячаткай паштовага аддзялення і подпісам загадчыка паштовага аддзялення. Рэдакцыя правярае гэтыя звесткі праз РА «Белпошта».

5. Пасля падвядзення вынікаў конкурсу пераможцы ўзнагароджваюцца каштоўнымі прызамі і грашовымі прэміямі па наступных паказчыках:

1 месца — найбольшая колькасць падпісчыкаў, але не менш як 100
2 месца — найбольшая колькасць падпісчыкаў, але не менш як 80
3 месца — найбольшая колькасць падпісчыкаў, але не менш як 70

Трыццаць заахвочвальных прэмій прысуджаюцца за лепшыя паказчыкі падпіскі, якія ідуць следам за трыма першымі пераможцамі.

У якасці заахвочвання прозвішчы і месца працы пяцісот супрацоўнікаў пошты, якія даслалі асабістыя вынікі падпіскі на «Звязду», будуць надрукаваны ў газеце.

6. Прызы пераможцам конкурсу ўстаноўлены наступныя:
1 месца — матаблок вытворчасці МТЗ
2 месца — каляровы тэлевізар
3 месца — пральная машына

У трыццаць заахвочвальных прэмій будуць уключаны іншыя тавары народнага ўжытку: гадзіннікі, прасы, фены і г. д.

Умовы конкурсу зацверджаны на пасяджэнні рэдакцыйнай калегіі газеты і ўзгоднены з кіраўніцтвам «Белпошты».

ПАДРАБЯЗНАСЦІ

ЗАБАСТОЎКА НА МАЗе : ШТО НА САМАЙ СПРАВЕ АДБЫЛОСЯ?

Чарговая мітынговая хваля захліснула Мінскі аўтамабільны завод, знакаміты МАЗ. Карэспандэнт «Звязды» звязаўся са старшынёй Рэспубліканскага Савета прафсаюзаў работнікаў аўтамабільнага і сельскагаспадарчага машынабудавання Аляксандрам БУХВОСТАВЫМ.

— Аляксандр Іванавіч, ці з'яўляецца выступленне мазаўцаў акцыяй, спланаванай прафсаюзамі?

— Ні галіновы, ні заводскі прафсаюзы адказнасці за праведзены мітынг на сябе не бяруць. Таму нельга сказаць, што гэта была спланаваная акцыя. Яна ж не рыхтавалася. Другі бок справы: мы давалі на абмеркаванне працоўным калектывам патрабаванні, з якімі мяркуем звярнуцца да ўладаў. Асобным пунктам пазначана больш дасканалае выкананне кіраўніцтвам прадпрыемстваў калектыўных дагавораў. Сітуацыя на МАЗе — яркае адлюстраванне сённяшняй сістэмы невыканання калектыўных дагавораў, і актыўная частка працоўных завода, стварыўшы аргкамітэт, заклікала ўсіх на мітынг. На прадпрыемстве не плацілі грошай за ліпень, а таксама і адпускных.

— Мітынгуючыя прынялі якуюнебудзь рэзалюцыю?

— Так. У рэзалюцыі гаворыцца аб неабходнасці выплаты ліпеньскага заробку да 23 жніўня. Як прапанова прагучалі меркаванні наконт стварэння своеасаблівага стачкома на той выпадак, калі патрабаванні кіраўніцтвам завода не будуць выкананы. І, хутчэй за ўсё, так і будзе, бо дзе генеральны дырэктар возьме грошы, калі 91 працэнт мазаўскай прадукцыі рэалізуецца праз бартэр?

Пацікавіўшыся пазіцыяй Федэрацыі прафсаюзаў, нам удалося даведацца, што там лічаць патрабаванні мазаўцаў абсалютна абгрунтаванымі. Агульная запазычанасць па заработнай плаце ў цэлым па рэспубліцы зараз набыла амаль астранамічныя памеры — больш за трыльён рублёў! І ў такім становішчы, лічаць у Федэрацыі прафсаюзаў, застаецца грунт для далейшага росту канфліктаў. Такім чынам, восень чакаецца вельмі напружанай.

На думку ж **генеральнага дырэктара аб'яднання «БелаўтаМАЗ» Валянціна ГУРЫНОВІЧА,** абстаноўка на прадпрыемстве зараз спакойная, а тое, што адбылося, — справа рук нейкага аднаго рабочага, які выступіў ад невядома калі створанага незразумелага аргкамітэта. «Мабыць, ён дзейнічаў у працівагу адміністрацыі, — зазначыў Валянцін Аркадзьевіч, — якая ў гэты дзень хадзіла па цэхах і гутарыла з людзьмі, высвятляючы асноўныя праблемы. Большая частка працоўных не адгукнулася на заклік выйсці на мітынг і з 20 тысяч працуючых там прысутнічала каля 1,5 тысячы чалавек. Гэта выступленне тым больш для мяне незразумелае, таму што адбылося яно пасля выхаду майго загаду аб павелічэнні заработнай платы на 9 працэнтаў, у нас з'явілася такая магчымасць. Ліпеньскія грошы, па якіх існуе запазычанасць, плануем аддаць рабочым да 1 верасня. Наша прадпрыемства, як і шэраг іншых, церпіць ад недахвату грашовых сродкаў з-за складанасцей са сбытам прадукцыі. Выступленне — гэта вынік амбіцый аднаго чалавека, які прэтэндуе на вакантнае месца ў свабодным прафсаюзе. Інакш нядаўнія падзеі я расцаніць і не магу».

Мікалай ЛІТВІНАЎ.

РОЗГАЛАС

Падрабязнасці

Ёсць у Намібіі алмаз, а ў нас?

Міністэрствам прыродных рэсурсаў і аховы навакольнага асяроддзя сумесна з Міністэрствам эканомікі і Асацыяцыяй навук Беларусі распрацавана «Праграма паскарэння геолагаразведачных работ па развіццю мінеральна-сыравіннай базы Рэспублікі Беларусь на 1996—2000 гады».

За кошт распрацоўкі ўласных радовішчаў мінеральнай сыравіны наша дзяржава забяспечвае гадавую вытворчасць каля 2 мільёнаў тон нафты, 5 — торфу, 2,6 — вокісу калію, 0,28 — кухоннай солі, 4,6 — даламітаў, 3,4 — шкляных пяскоў, 0,7 мільёнаў тон фармовачных пяскоў. А таксама 3,6 мільёна куб. м будаўнічага каменю і 19,5 мільёна куб. м будаўнічых пяскоў і пясчана-гравійных матэрыялаў, 3,4 куб. м у суткі прэсных і 900 куб. м мінеральных вод.

Усё вышэйпералічанае — наша нацыянальнае багацце. Але яго яўна не хапае, і Беларусь штогод увозіць каля 10—12 мільёнаў тон нафты, 500 тысяч тон вугалю, 14 тысяч тон шкляных пяскоў, 70 тысяч тон фармовачных глін, даламіт, каалін, шчэбень, цэмент, кальцыніраваную соду. Каб зменшыць залежнасць ад іншых дзяржаў, указаная Праграма, як стала вядома карэспандэнту «Звязды» ў Міністэрстве эканомікі, прадугледжвае правядзенне адпаведных геолагаразведачных работ і іх навуковае забеспячэнне па прыросту запасаў мінеральнай сыравіны і іншых паказчыках, тэхнічнае пераўзбраенне галіны. Яшчэ выдзяляюцца і асноўныя напрамкі геолагаразведкі, сярод якіх — пошук і разведка радовішчаў нафты і газу, жалезных руд, падрыхтоўка да прамысловага асваення запасаў бурага вугалю ў якасці энергетычнага і бытавога паліва. Сярод задач маецца і такая: «ацэнка перспектыў алмазаноснасці, выяўленне кемберлітавых трубак і пошук новых крыніц карэнных алмазаў». Пасля ўзгаднення ў Міністэрстве фінансаў пытанняў грашовага забеспячэння пазначаных у Праграме работ яна будзе прадстаўлена для разгляду Кабінету Міністраў. Так што можа і здолеем мы ўвайсці ў трэцяе тысячагоддзе з уласнымі алмазнымі капальнямі.

Мікалай ЛІТВІНАЎ.

Беларуская «Хатка» ў Гданьску

У Генеральным консульстве Рэспублікі Беларусь у Гданьску адбылася сустрэча з актывістамі беларускага культурнага таварыства «Хатка», якое з'яўляецца гданьскім аддзяленнем Беларускага грамадска-культурнага таварыства ў Польшчы.

Генеральны консул Анатоль Бутэвіч расказаў гасцям пра культурнае жыццё ў Беларусі, пра дзейнасць консульства, адказаў на шматлікія пытанні.

Кіраўнік «Хаткі», выкладчыца Гданьскага універсітэта Гелена Глагоўская, іншыя ўдзельнікі сустрэчы вялі гаворку пра справы беларускага таварыства, пра ўзаемасувязі тутэйшых беларусаў з органамі мясцовай улады, з прадстаўнікамі іншых нацыянальных меншасцей рэгёна. Ішла зацікаўленая гаворка пра пашырэнне і ўмацаванне кантактаў гданьскіх беларусаў з Радзімай, пра ролю ў гэтым генеральнага консульства. Выказваліся прапановы як ажывіць і напоўніць новым зместам стасункі ў сферы навуковай, студэнцкай, турыстычнай. Асабліва заклапочана гаварылася пра недахват аператыўнай інфармацыі з Беларусі, пра немагчымасць своечасова атрымліваць газеты, кнігі з рэспублікі. Абмяркоўваліся пытанні святкавання ў будучым годзе 30-годдзя з часу заснавання ў Гданьску беларускага культурнага таварыства.

Такія сустрэчы ў генеральным консульстве стануць рэгулярнымі.

Кар. «Звязды».

У 1997 годзе адбудзецца Другі з'езд беларусаў свету

У наступным годзе Згуртаванне беларусаў свету «Бацькаўшчына» арганізуе правядзенне Другога з'езда беларусаў свету.

Першы з'езд, як вядома, адбыўся ў Мінску 8—10 ліпеня 1993 года. З'езд прыняў шэраг дакументаў, у якіх выкладзена пазіцыя яго ўдзельнікаў па асноўных пытаннях развіцця Беларусі і падтрымкі беларускай дыяспары. Важнейшым сярод іх была «Дэкларацыя аб прынцыпах нацыянальнага дзяржаўнага будаўніцтва Рэспублікі Беларусь». Большасць гэтых дакументаў з'яўляецца актуальнымі і на сённяшні дзень.

Рашэнне аб праграме, месцы і часе правядзення Другога з'езда будзе прынята Радай ЗБС «Бацькаўшчына» 6 кастрычніка гэтага года ў Балгарыі. Асабліва важным з'яўляецца пытанне аб месцы правядзення з'езда, яно турбуе зараз многіх па прычыне складанай палітычнай і эканамічнай сітуацыі ў Беларусі. Ужо паступілі прапановы з Беласточчыны, Літвы і інш. Канчатковае рашэнне будзе прынята Радаю з улікам меркаванняў усіх беларускіх суполак, чые прапановы і заўвагі ЗБС «Бацькаўшчына» просіць дасылаць да канца верасня на адрас: 220050, вул. Рэвалюцыйная, 15, ЗБС «Бацькаўшчына», Мінск, Рэспубліка Беларусь.

Яна САВІЦКАЯ.

Вымагальніка ўзялі на месцы злачынства

19 жніўня ў 16 гадзін у горадзе Крычаве супрацоўнікі крымінальнага вышуку затрымалі вымагальніка.

Злачынца намагаўся «зняць» з мясцовага прыватнага прадпрымальніка 500 долараў ЗША. Цікава, што вымагальнікам аказаўся таксама прыватны прадпрымальнік, жыхар горада Чэрыкава. Вядзецца следства.

Пётр РАБКАВЕЦ, прэс-цэнтр МУС.

КАЛЯ ПАЛОВЫ ГРАМАДЗЯН БЕЛАРУСІ, ЯКІЯ АДМОВІЛІСЯ АД ПАДПІСКІ І КУПЛІ ГАЗЕТ, ЗРАБІЛІ ГЭТА З-ЗА НЕДАХВАТУ ГРАШОВЫХ СРОДКАЎ

Сацыялагічнае апытанне 1000 прадстаўнікоў розных слаёў насельніцтва Беларусі, праведзенае службай «Зеркало» інфармацыйнай кампаніі БелаПАН у ліпені бягучага года, паказала тыя прычыны, па якіх грамадзяне рэспублікі звяртаюцца да прэсы.

[illegible]

Леанід МІХЕЙЧЫКАЎ, БелаПАН.

Напярэдадні

Рэдактары дзяржаўных выданняў пераходзяць на кантракты

Згодна з распараджэннем Прэзідэнта ад 4 студзеня 1996 года, Дзяржаўны камітэт Рэспублікі Беларусь па друку пачынае перавод кіраўнікоў дзяржаўных і рэспубліканскіх выданняў на кантрактную сістэму аплаты. [illegible] АНАНІЧ.

— Калі коратка, у чым сэнс новай сістэмы?

[illegible]

— Удакладніце, аб якіх выданнях ідзе размова?

[illegible]

— У яго ўваходзіць абласная, гарадская і раённая прэса?

[illegible]

— Што прадугледжвае сам кантракт?

[illegible]

— Пры заключэнні кантракта ад чаго будзе залежаць выбар рэдактара? [illegible]

[illegible]

Сяргей ГРЫБ.

У пыльным аўтобусе да родных магіл,
альбо Сучасныя пакуты мінчан

Адыход у іншы свет з'яўляецца для ўсіх нас нейкай страшнай таямніцай, перад якой — маўчанне і думкі. Думкі аб перанесеных стратах, маўклівыя слёзы і дрыжачыя рукі. Успамін аб тых, хто, мусіць, яшчэ нядаўна своеасабліва ўсміхаўся аднымі вачамі і расказваў пра свой жыццёвы вопыт. Гуляў з вамі вечарамі ў шахматы і прагна зацягваўся цыгарэтай. А можа, ён быў зусім не такі — блізкі вам чалавек, але ж быў, быў... Смерць правяла сваю рысу паміж імі, нябожчыкамі, і намі, жывымі.

Жалобная цырымонія

Як зараз хаваюць і дзе? Каб адказаць на гэтыя пытанні, я адправіўся на Каладзішчанскія могілкі (толькі потым даведаўся, што ніякія яны не Каладзішчанскія, а знаходзяцца ажно за сем кіламетраў ад Калодзішчаў — каля вёскі Глебкавічы). Падчас не зусім імклівага ходу старэнькага аўтобуса ў галаве круцілася адзіная думка: па апошняму для многіх шляху еду.

У рэшце рэшт дарога ўпёрлася ў браму з надпісам: «Праезд на легкавым аўтамабілі на тэрыторыю могілак — 5 тысяч рублёў, на грузавым — 10 тысяч рублёў, з помнікам — 80 тысяч рублёў». Крыху далей стаялі два вартаўнікі і гутарылі паміж сабой. Я вырашыў падключыцца да іх размовы... Калі яны пачулі, што я з газеты, параілі дачакацца загадчыка (няблага гучыць, праўда: «загадчык могілак»), але размаўляць не адмовіліся. «Могілкі існуюць ужо амаль два гады, — пачаў расказваць старэйшы, — ну, і «жыхароў» на іх каля трох тысяч. Хаваюць кожны дзень і памногу. Дарогу ж пачалі будаваць ужо пасля таго, як адкрылі могілкі. Вось і атрымалася, што могілкі існуюць, людзей на іх хаваюць, а дарогі дагэтуль няма. Апошні шлях — само па сабе выпрабаванне для родных і блізкіх нябожчыка, а тут яшчэ і дарогі...

Персанал пачаў збірацца...

Нарэшце ля варот пачуўся гудок маленькага аўтобуса — прыехаў загадчык разам з персаналам могілак. Пазнаёміліся. Ён прапанаваў пагутарыць у кабінеце. Па дарозе туды загадчык прадставіў мяне наглядчыцы могілак (яшчэ адзін працуючы!). Першае пахаванне на могілках адбылося 28 студзеня 1995 года. Штодзень прывозяць каля дзесяці нябожчыкаў — у асноўным — з Мінска, бо могілкі сталіцы зараз закрыты для пахаванняў і Каладзішчанска-Глебкавіцкія з'яўляюцца ледзь не амаль адзіным месцам, дзе можна пахаваць нябожчыка. Ёсць, праўда, яшчэ і Міханавіцкія, але яны значна меншыя па памерах і магутнасцях. Наконт надпісу, прачытанага мной на ўваходзе, загадчык дастаў са стала загад № 105 ад 10 жніўня 1996 года, дзе ўпраўленне прадпрыемстваў камунальнага абслугоўвання Мінгарвыканкома прапаноўвала спецкамбінату камунальна-бытавога абслугоўвання ўстанавіць цэны за ўезд на тэрыторыю могілак.

А як наконт цэн? Цэны вялікія. Каб выкапаць магілу, трэба аддаць 168 тысяч беларускіх «зайцоў» (гэта афіцыйная «такса», а колькі яшчэ трэба даць «на чай» далакопам)?. Пра будаўніцтва дарогі да могілак загадчык параіў мне пацікавіцца непасрэдна ў будаўнікоў. Пацікавіўшыся ў будаўнікоў наконт прамой дарогі з Мінска да Каладзішчанска-Глебкавіцкіх могілак, я даведаўся наступнае: «Завершым да верасня», — адказаў немнагаслоўны прараб. З размовы з працуючымі я даведаўся і пра тое, што, быццам бы дарогу ўжо здавалі, але мінскія даішнікі яе не прынялі. І нездарма, бо два кіламетры нават не пакрыты асфальтам, усе ў канавах ды калдобінах. Дарога да могілак будуецца ўжо амаль два гады. Чаму так доўга? Сродкаў няма, вось і прыходзіцца весці работы па меры паступлення грошай. Ды і ў будаўнікоў асаблівай зацікаўленасці ў хутчэйшым завяршэнні грандыёзнай працы (ужо пракладзена каля паўтара дзесятка кіламетраў гэтай трасы) няма — у дванаццаць гадзін я заўважыў толькі адзін працуючы трактар на ўсім участку!

Як дабрацца да могілак?

Варыянт першы: сесці на аўтастанцыі «Маскоўская» на аўтобус Мінск — Ясная Паляна і даехаць да Глебкавіч, каб затым прайсці да неабходнага пункта кіламетры два. Аўтобус ходзіць тры разы на тыдзень, па выхадных улезці туды амаль немагчыма.

Варыянт другі: прыехаць на электрычцы ў Калодзішчы, адтуль таксама тры разы на дзень ходзіць аўтобус спецкамбіната даваеннага выпуску, на якім, па трапнаму выразу вадзіцеля, «ездзілі Глеб Жаглоў і Валодзя Шарапаў». Гэты транспартны сродак курсіруе па недабудаванай дарозе, так што з-за пылу бывае не бачна пасажыраў, а іх па выхадных і святах набіваецца трыццаць — сорак чалавек, замест патрэбных па правілах перавозкі дзесяці—пятнаццаці.

Варыянт трэці: з Калодзішчаў прайсці да могілак сем кіламетраў пехатой — так многія і робяць, бо на вышэйпамянёныя транспартныя лініі трапіць даволі цяжка.

І нарэшце, варыянт чацвёрты — на ўласнай аўтамашыне. Аднак адзін нюанс: адсутнасць такіх у большай часткі грамадзян, што адпраўляюцца дагледзець родныя магілы. А таксама платны ўезд на могілкі. Такім чынам, усе прапанаваныя варыянты далёка не бездакорныя. Адсутнасць прамога шляху да могілак прыносіць усім шмат праблем.

Я вырашыў выступіць са зваротам да ўладаў ад імя грамадзян, якія дабіраюцца да могілак, праклінаючы на чым свет стаіць тых жа чыноўнікаў. Маўляў, зусім не клапоцяцца яны пра народныя інтарэсы. І на самай справе, хіба можна назваць мінскія ўлады зацікаўленымі ў забеспячэнні народных інтарэсаў, калі працягвае ўжо на працягу некалькіх гадоў існаваць зневажальная практыка пахавання жыхароў сталіцы Беларусі ў амаль недаступным месцы? Каб хоць неяк выправіць такое становішча, дайце людзям магчымасць наведваць могілкі без пакут.

Мікалай ЛІТВІНАЎ.

«ЗАХОДНЯЯ» ВАЛЮТА — ВАЧАМІ ТРЭЦЯГА ТЫСЯЧАГОДДЗЯ

У выніку развіцця фінансавай інтэграцыі ў большасці краін Еўрапейскага саюза адбудзецца замена звыклых грошай (франкі, маркі, кроны і г. д.) на адзіную валюту, якая будзе называцца «еўра». Нарада кіраўнікоў дзяржаў і ўрадаў краін ЕС вызначыла дату пераходу да агульнай грашовай адзінкі — 1 студзеня 1999 года.

Як стала вядома, агульная валюта будзе паступова ўкараняцца ў фінансавыя інстытуты заходнееўрапейцаў. Так, прадугледжаны пераходны перыяд (да 31 снежня 2001 года), калі паралельна з еўра там будзе працягвацца хаджэнне і нацыянальных валют. Каб зацікавіць прадпрыемствы і фірмы і падштурхнуць іх да адкрыцця банкаўскіх рахункаў і вядзення разлікаў у еўра, курсавыя пераводы ў той і іншы бок з 1 студзеня 1999 года будуць праводзіцца банкамі бясплатна. Аднак ужо к пачатку 2002 года ўсе рахункі павінны працаваць у адзінай валюце. Праўда, трэба заўважыць, што з першага дня 1999 года да структуры «агульных грошай» далучацца не ўсе члены саюза. Навінку еўра-грошай апрабуюць на сабе найбольш стабільныя ў фінансавым плане дзяржавы. І толькі пасля іх «сістэма еўра» распаўсюдзіцца на астатнія краіны. Выпуск наяўных еўра плануецца завяршыць к 31 снежня 2001 года, а нацыянальныя валюты будуць зняты з абарачэння к канцу 2002 года.

Падобна на тое, што еўратурысты, падарожнічаючы па Заходняй Еўропе ў трэцім тысячагоддзі, не будуць мець «абменных» праблем. На жаль, гэтага не скажаш пра «чаўнакоў» з СНД. Тут, наадварот, колькасць валют у апошні час значна павялічылася. Магчыма, мы зноў аб'яднаемся калі-небудзь у адзінай рублёвай зоне. Толькі вось хочацца ведаць — на якіх умовах.

Сяргей КУРКАЧ.

ПОГЛЯД

ГІСТОРЫЯ З ЭНЦЫКЛАПЕДЫЯЙ,
або «Чачэнскі сіндром» у беларускай навуцы

Калі паглядзець на сённяшні стан беларускай культуры, здаецца, што найбольш перспектыўным і цікавым напрамкам яе развіцця становіцца жанр калектыўных лістоў, заяў, скаргаў, пратэстаў і выкрыццяў. У свядомасці тых, хто толькі сябе лічыць сапраўднымі беларусамі, пасля падзей мая мінулага года нібыта ўзнік «сіндром рэферэндуму» — і яны, каб «інтэлектуальна знішчыць» апанентаў збіраюць як мага больш подпісаў пад сваімі заявамі, імкнучыся такім чынам «задушыць колькасцю» тых, хто мае свой уласны погляд на праблемы культурнага развіцця.

Зараз такая «валтузня ў святой справе», калі выкарыстаць сакавіты выраз з аднаго чарговага «калектыўнага ліста», пачалася вакол беларускай гісторыі ўвогуле і дзейнасці выдавецтва «Беларуская Энцыклапедыя» — у прыватнасці. Пачалося ўсё з таго, што дзеячы беларускай культуры і навукі надрукавалі адкрыты ліст да Прэзідэнта, паспрабаваўшы звярнуць увагу грамадскасці на тое, што робіцца ў яго сценах. Дыскусія вакол гэтага пытання пачалася адразу і цягнецца ўжо амаль два месяцы. Адкрытыя лісты — з аднаго боку, а з другога — узаемныя абвінавачанні, спробы А. Вярцінскага «падвесці вынікі», абвяржэнні тых, хто не згодны... Сапраўдная вайна і ілюзія «культурнага жыцця». Але ж ва ўсім гэтым працістаянні ёсць пэўныя заканамернасці. Гэтая «барацьба» нібыта рэжысіруецца па жорсткаму сцэнарыю, і «барацьбіты за дэмакратыю і беларускасць» прытрымліваюцца яго з зайдроснай паслядоўнасцю.

Як толькі быў надрукаваны адкрыты ліст да Прэзідэнта, у якім гаварылася аб залішняй палітызацыі некаторых выданняў «Беларускай Энцыклапедыі», адразу пачалася напружаная «праца». Яна дала «вынік»: адразу некалькі калектыўных пратэстаў у «Народнай газеце», эмацыянальная палеміка ў «Звяздзе».

Уражвае стылістычнае, сэнсавае і нават моўнае падабенства ўсіх вышэйпамянёных пратэстаў. Як толькі на старонках прэсы з'яўляецца тэкст, у якім прапануецца сур'ёзнае стаўленне да крытычнага стану беларускай культуры, як адразу аўтараў гэтага тэксту пачынаюць выкрываць стандартным наборам абвінавачванняў. «Конъюнктурная заданность», «занялись явно не своим делом», «якім толькі чынам вы змаглі ўсё гэта спасцігнуць, калі вы ніколі...» — далей можна падстаўляць усё што хочаш.

Але перш за ўсё абвінавачваюць «прагрэсісты» сваіх апанентаў у палітычных прэтэнзіях: «спланаваная і скаардынаваная акцыя», «палітычны акт, вытрыманы ў духу сумна вядомых 30-х гадоў», «законсервировать историю», «абраза усяму беларускаму мастацтву»... І як вяршыня калектыўнай думкі — заявы аб тым, што «несапраўднабеларускае» мысленне пагражае беларускаму суверэнітэту.

Найбольш яскрава ўсе гэтыя рысы «калектыўнага мыслення» праявіліся ў прамове пана Грыба, былога спікера, абуранага зваротам дзеячаў беларускай культуры, занепакоеных станам «Беларускай Энцыклапедыі». Пан Грыб «ничтоже сумняшеся», як кажуць па-расійску, загаварыў аб нейкай арганізацыі людзей, якім «не падабаецца суверэнная незалежная Беларусь». Аб тых, хто не можа дачакацца пераўтварэння Беларусі ў Паўночна-Заходні край Расіі. Для чалавека, які столькі гадоў прапрацаваў у Міністэрстве ўнутраных спраў, ход думкі, здаецца, зразумелы. Уражвае эвалюцыя былога члена КПБ і буйнога міліцэйскага чыноўніка, няхай сабе і ад пажарнай аховы. Пан Грыб ледзь не паўтарае тэзісы пана Пазняка, які ўжо колькі гадоў крычыць аб «пятай калёне» расійскіх імперыялістаў.

Але ж, здаецца, Пазняка Грыб перайграў: першы ніколі не быў камуністам-інтэрнацыяналістам, і яго незалежніцкі імпэт і заканамерны, і, скажам так, «прадказальны». А вось калі чалавек з такім партыйным стажам, ды яшчэ адстаўны міліцэйскі генерал, так рашуча мяняе «менталітэт»... Гэта сімптаматычна. Колькі ўжо палітычных кар'ер было зроблена пад бясконцыя размовы аб нашай культуры і яе трагічным лёсе? Мы ўжо бачылі, як былыя партыйныя і гаспадарчыя бонзы валам пайшлі ў «беларускасць». І як раней родную мову ператварылі ў палітычны трамплін, так і зараз айчынная гісторыя аказваецца картай у палітычнай гульні. Чым для мяне, радавога грамадзяніна, паўвекавой даўнасці гнеўныя інвектывы Жданава адрозніваюцца ад тэкстаў калектыўных лістоў? Па сваёй «духоўнай» сутнасці — нічым. Мяняецца толькі лексіка.

Калі размова ідзе аб палітыцы — я не веру ў нечаканыя і шчырыя пераўтварэнні, «откровения» ды «прозрения». У такім разе перш за ўсё трэба адказаць на класічнае юрыдычнае пытанне: «Каму карысна?»

Зараз беларуская культура ператварылася ў поле бою, у нейкі «плацдарм», які трэба заняць, каб прыйсці да ўлады. Такі стан узнік заканамерна: ідэалагічны прэс савецкіх часоў, «беспредел» першых гадоў так званага «адраджэння», «безвременье» ў перыяд Кебіча—Шушкевіча—Дзямянцея і, у рэшце рэшт, азартны дылетантызм сучаснай улады стварылі добрыя падставы для таго, каб з беларускай культуры зрабіць «інструмент», якім можна скінуць аднаго кіраўніка і замяніць яго другім.

Абсалютны правал, да якога дайшлі існуючыя палітычныя структуры ў галіне культуры, адукацыі, навукі, дае ў рукі іх палітычных праціўнікаў моцны аргумент, сродак палітычнай барацьбы. Вось толькі што адно раздражняе: менавіта тыя, хто «за савецкім часам» былі інтэрнацыяналістамі, лаўрэатамі, кляліся ў вернасці ленінскім ідэалам, зараз зноў пабеглі наперадзе «паравоза прагрэсу» і зноў імкнуцца атрымаць уладу і ў культуры, і ў палітыцы.

Для іх — беларуская культура перш за ўсё сродак «быць наверсе». Рэалізаваць свае амбіцыі, размаўляючы пры гэтым аб «гістарычнай праўдзе», «дэмакратыі», і адначасова ўсіх, хто здольны напомніць ім аб сумленні, годнасці,— абвінаваціць у «кан'юнктуршчыне» і імкненні «манапалізаваць ісціну».

Што ж — такі час. Нават у Расіі Прэзідэнтам і гарантам дэмакратыі стаў той, хто ў свой час узарваў дом, у якім быў забіты апошні цар і яго малыя дзеці, а трохі пазней расстраляў з гармат парламент. Але ж тое — расійскія справы. Вось толькі «правілы гульні» ва ўсіх шчырых дэмакратаў і там, і тут аднолькавыя.

Ні ў чым так не адлюстроўваецца клятае дэмакратамі «бальшавіцкае мысленне», як у іх, дэмакратаў, метадах дзейнасці. Кожны з тых, хто падпісвае калектыўныя лісты, спадзяюся, упэўнены ў тым, што спрыяе развіццю беларускай культуры. Але ж тое, як яны «спрыяюць», нішчыць не толькі беларускую культуру, але і ўвогуле само паняцце «культура». Лісты, у якіх кагосьці абвінавачваюць у імкненні вярнуць сумна вядомыя 30-я гады, аўтары пішуць па той самай «методзе», якая і ўзнікла ў 30-я гады. З тым жа наборам слоў, з тым жа ходам думак. Абы ўладу — мэта апраўдвае сродкі.

Карацей кажучы, калі былыя міліцэйскія чыноўнікі імкнуцца да падабенства з Пазняком, мастацтвазнаўцы б'юцца з АМОНам, былыя сакратары гаркомаў і абкомаў паўзуць у акадэмікі і апазіцыянеры — мне становіцца сорамна за беларускую культуру, сумна і брыдка. І — страшна за будучыню тых, хто зараз яшчэ не здольны чытаць газеты, а тым больш калектыўныя «звароты», «пратэсты» і «лісты».

Андрэй САВІЦКІ.

КАБ БЫЛІ ЗДАРОВЫМІ НАВАТ У НЯСТАЧЫ

Такіх бальніц, як у Смаргоні, на тэрыторыі Беларусі лічыць не пералічыць: пад старымі дрэвамі размясціліся такія ж старыя будынкі, акружаныя кветнікамі, асфальтаванымі дарожкамі, зялёнымі газонамі. І ўсё ж нават на першы погляд бачна тое, што адрознівае ад іншых і надае медыцынскаму гарадку незвычайны для сучаснасці выгляд: будаўніцтва. Больш за паўстагоддзя таму быў узведзены тут радзільны корпус, які сёння дайшоў ужо, як кажуць, «да ручкі». Бюджэтных сродкаў на рамонт гэтага корпуса і іншых будынкаў, безумоўна, не хапае. Як было знойдзена выйсце, расказвае галоўны ўрач тэрытарыяльна-медыцынскага аб'яднання Святаслаў Савіцкі:

— Капітальны рамонт гэтага будынка, а таксама іншых карпусоў нам дапамагаюць рабіць спонсары — дзяржаўныя і недзяржаўныя прадпрыемствы раёна. Напрыклад, фірма «Праінтэкс ЛТД» падарыла для бальніцы мэблю, посуд, халадзільнік, фірма «Вікор» забяспечыла спецвопраткай. Дапамагаюць у рэканструкцыі і рамонце мясцовы льнозавод, камбікормавы завод, будтрэст № 1, фірма «Саніт». Нават касцёл не застаўся ўбаку — перадаў спецыяльныя медыцынскія ложкі, дастаўленыя з-за мяжы.

Бальніцы Смаргонскага раёна па традыцыі застаюцца аднымі з самых незабяспечаных у Гродзенскай вобласці — месцаў для хворых не хапае. Трывогу выклікае і нізкая нараджальнасць. Безумоўна, вінаваты ў такім становішчы не медыкі, але яны без разважанняў бяруць на сябе клопат аб паляпшэнні становішча. У хуткім часе будзе адрамантаваны радзільна-гінекалагічны корпус, цяпер медыкі змагаюцца за тое, каб ім перадалі адзін з апусцелых за гэтыя гады прафілакторыяў — у ім можна будзе размясціць аддзяленні радзільнага дома.

На здымках: з рабочымі МПМК-165 А. ГАЙДУКЕВІЧАМ і В. ЮХНЕВІЧАМ гутарыць галоўны ўрач С. САВІЦКІ; урач А. Гаўраш і медсястра А. МІРСКАЯ выдатна асвоілі новую складаную ўстаноўку ультрагукавой дыягностыкі.

Яўген ПЯСЕЦКІ. Фота аўтара.

УБОРКА-96: крымінальнае адценне

Узяў пад свой прыцэл уборку і крымінальны элемент. Толькі ў рамках правядзення аперацыі «Аграрнік» міліцыяй Міншчыны раскрыта 90 злачынстваў, асноўная частка якіх — крадзяжы. Вернута сельгаспрадукцыі на агульную суму звыш 70 мільёнаў рублёў.

...Запэцкаў рукі былы старшыня калгаса «Віцебскі» Бярэзінскага раёна В. Б. Шпакоўскі. Ён быў затрыманы за крадзеж 4 тон збожжа.

Не разлічваў на сустрэчу з работнікамі праваахоўных органаў і размову з імі камбайнер калгаса «Лагаза» Лагойскага раёна А. С. Рыхлік, апусташаючы бункер замацаванай за ім тэхнікі на 410 кг намалочанага жыта.

Выкарыстаў слабы кантроль на КЗС уздзенскага калгаса «Звязда» пераможца гэтага аграпрадпрыемства Е. М. Малюковіч і ляснік Слабодскага лясніцтва А. І. Лапковіч. Яны змаглі вывезці больш як паўтоны новага ўраджаю. На шчасце, не так далёка, як ім хацелася.

16 жніўня ў міліцыю звярнуўся жыхар пас. Лясны Мінскага раёна. Ён расказаў, што ў мінулую ноч невядомы з яго поля ля вёскі Курганы выкапаў больш за 90 кг бульбы. Праз суткі з аналагічнай заявай звярнулася 54-гадовая пенсіянерка з вёскі Дружба Мінскага раёна. Пошук крыўдзіцеляў па гарачых слядах даў вынікі: затрыманы трое непрацуючых.

Сяргей ШОСТАК, прэс-група УУС Мінаблвыканкома.

Давайце, шаноўныя, задумаемся...

Калі б вы палічылі магчымым, а тым больш патрэбным надрукаваць на старонках газеты «Звязда» гэтую маю заўвагу, то я пачаў бы яе са слоў:

Паважаная «Звязда», паважаны чытач! Думаю, што зусім не памылюся, а калі і памылюся, то ненашмат, калі скажу, што кожнаму з нас, як старому, так і малому, хацелася б як мага хутчэй жыць лепш і багацей, чым жывём мы зараз. Таму што як нагараваліся, так і нацярпеліся розных пакут і здзекаў удосталь. Хацелася б пажыць крыху і лепш.

Але... Пазнаёміўшыся з вынікамі падпіскі на газеты трэцяга квартала бягучага года, засумаваў. Чаму? А таму, што ў выніку гэтай падпіскі, у нас на Беларусі, сярод беларусаў, адзіная ў рэспубліцы з цэнтральных газет беларускамоўная газета «Звязда» аказалася толькі на пятым месцы. А была, памятаю, на трэцім. Хаця, на мой погляд, ні па свайму зместу, ні па мастацкаму афармленню, ні, што, бадай, самае галоўнае, па сваёй аб'ектыўнасці ў асвятленні падзей, нічым не ўступае іншым. А часам і пераўзыходзіць іх. Пры ўсім тым гэтая ж мова не проста нейкая там прыватная ці мужыцкая, як раней, пры ўладзе цароў, лічылася, а дзяржаўная. А таму, па логіцы рэчаў, кожны дзяржаўны служачы, які паважае сваю дзяржаву, павінен не толькі беларускай мовай дасканала валодаць, але, па меры магчымасці, і карыстацца. Прынамсі, выпісваць і чытаць хоць адну газету на мове сваёй дзяржавы. А мы? Гэтага не робім. Чаму?.. А таму, відавочна, што, у адрозненне ад іншых народаў, не паважаем яе, ганьбім. Проста як тая вясковая дзяўчына пагарджае сваёй роднай маці, якая нарадзіла яе, выгадавала і вывучыла і, калі тая ўжо была ў горадзе на добрай пасадзе, прывезла ёй шмат якой ежы. Тут была і садавіна, і мяса, і смятана, і тварог, і... Калі пасля ўручэння падарунка і шчырай падзякі старая папрасіла дачку падвесці яе да аўтобуснага прыпынку, тая згадзілася толькі пры ўмове, што яны будуць ісці па розных баках вуліцы. Каб, барані Бог, хто з яе знаёмых ў горадзе, убачыўшы іх разам, не даведаўся, што яна родам з вёскі.

Усё гэта разам узятае і нагадала мне даволі цікавую гісторыю паўвекавой даўнасці, якая, на жаль, не страціла сваёй актуальнасці і сёння.

Дык вось, каля паўстагоддзя таму назад прадстаўнік раёна, прапануючы кандыдата на пасаду старшыні калгаса «Бальшавік» нашага раёна, у знак пацвярджэння ягонай прыгоднасці на гэтую пасаду назваў такія якасці: малады, здаровы, энергічны, самадысцыплінаваны і сумленны, з галавы і да самых пятак прасякнуты ідэаламі камунізму, малазямельны, з беднай і мнагадзетнай сям'і. Аднаго толькі не заўважылі — не ўмеў гаспадарыць. А таму, калі знімалі, абмежаваліся толькі адной заўвагай: а што ён мог добрага зрабіць для калгаса, калі ў ягонай хаце нават табурэткі добрай няма — сядзіць на калодцы? А што... нелагічна хіба? Лагічна! А калі лагічна, то давайце, шаноўныя, задумаемся і мы... А ці не чакае і нас такая ж узнагарода за такія нашы адносіны да сваёй спадчыны, нацыянальна-духоўных каштоўнасцей?

Прашу прабачэння за магчымыя памылкі, паколькі ў школу беларускую не хадзіў.

Ілля СЯЛЯЎКА, пенсіянер, 80 гадоў.

Вілейскі раён.

КАМП'ЮТЭР ЗАМЕНІЦЬ АШЧАДНУЮ КНІЖКУ. АДНАК НЕ ЎСЮДЫ

Навіна аб тым, што ў хуткім часе ашчадныя кніжкі стануць архаізмам, замест чакаемага адчування палёгкі выклікала ў кліентаў ААБ «Беларусбанк» спалох: людзі не разумеюць, якім чынам зараз змогуць сачыць за сваімі ўкладамі, за даходамі па іх.

Тым больш, [illegible] сістэма ўзаемадзеяння паміж банкам і фізічнай асобай, а гэта не заўсёды ўспрымаецца ўсімі адназначна. Аднак, як запэўнілі карэспандэнта «Звязды» ў «Беларусбанку», [illegible] аўтаматызаванай сістэмы аперацый па ўкладах [illegible] для кліентаў [illegible]. Дарэчы, многія камерцыйныя банкі працуюць без выкарыстання ашчадных кніжак, [illegible] намнога спрашчае афармленне ўкладаў для фізічных асоб.

Прынамсі, нававядзенне закранае толькі тыя філіялы аб'яднання «Ашчадбанка» і «Беларусбанка», якія абсталяваны камп'ютэрамі. Зразумела, што на перыферыі пакуль усё будзе афармляцца па-ранейшаму, з дапамогай усё той жа ашчаднай кніжкі.

Што датычыцца новых формаў узаемадзеяння, то, як запэўнілі ў «Беларусбанку», кліент можа ў любы час [illegible] поўную інфармацыю аб суме ўкладу, працэнтах і астатку на рахунку. [illegible]

Між тым, працяглаецца атэстацыя кіраўнікоў камерцыйных банкаў. На мінулым тыдні праз камісію Нацыянальнага банка прайшлі работнікі ягоных фінансавых устаноў: АКБ «Прыорбанк», АКБ «Белбізнесбанк», АКБ «Белпрамбудбанк», АКБ «Белзнешэканомбанк», АКБ «Навакома»: якія не атэставаны.

І апошняе. Банкаўская навіна, якая падаецца цікавай нашым чытачам, — прыбыткі банкаў. Згодна з апошняй інфармацыяй, якую ўдалося атрымаць, найбольшыя прыбыткі на 1 ліпеня атрымалі «Белпрамбудбанк» — 72 мільярды рублёў, «Белсувязьбанк» — 21,9 мільярда рублёў, «МінскКомплексБанк» — 16,5 мільярда рублёў, «Белзнешэканомбанк» — 12,1 мільярда рублёў, «Прыорбанк» — 6,8 мільярда рублёў.

Ігар ШЧУЧЭНКА.

НЕДЗЯРЖАЎНЫЯ ВНУ ЎПЭЎНЕНЫ Ў ЯКАСЦІ СВАІХ ДЫПЛОМАЎ. І НАВАТ АДКРЫВАЮЦЬ АСПІРАНТУРУ

«Настаў час узаконіць усе дыпломы, якія выдаюцца вышэйшымі навучальнымі ўстановамі рэспублікі», — такую думку выказала ўчора на сустрэчы з журналістамі рэктар Беларускага камерцыйнага ўніверсітэта кіравання, былы намеснік міністра адукацыі Беларусі Тацяна Галко.

Як вядома, перад любой краінай, якая знаходзіцца ў стадыі татальных пераўтварэнняў, [illegible] канкурэнтаздольных на рынку працы кадрах. [illegible]

[illegible]

Сяргей ГРЫБ.

СЁННЯ ПАЧЫНАЕЦЦА СУД НАД 7 ЧЛЕНАМІ УНА—УНСО

21 жніўня Цэнтральны суд г. Мінска пачынае разгляд крымінальнай справы сямі грамадзян Украіны, якія абвінавачваюцца па артыкулах 186-3 (групавое парушэнне грамадскага парадку) і 188-1 (знявага супрацоўнікаў міліцыі) Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь па факту іх удзелу ў «Чарнобыльскім шляху» 26 красавіка гэтага года ў Мінску.

Чакаецца, што на суд прыедуць родзічы абвінавачваемых, прадстаўнікі ўкраінскай прэсы, дэпутаты ад УНА—УНСО. Пасольства Украіны на судзе будзе прадстаўляць новы першы сакратар пасольства Міхаіл Маскаленка, ад пасольства на суд прыкамандзіравана таксама перакладчыца, якая будзе выконваць гэтыя функцыі, калі ў гэтым з'явіцца патрэба.

Да суда М. Маскаленка з дазволу старшыні Цэнтральнага райсуда сустракаўся з абвінавачваемымі па гэтай справе грамадзянамі Украіны. Ён зазначыў карэспандэнту «Звязды», што маральны дух у іх высокі, што вінаватымі яны сябе не лічаць, бо, на іх думку, іх дзеянні былі накіраваны на карысць беларускага народа. Пяцёра з 7 абвінавачваемых выказалі скаргі на стан здароўя, у асноўным на скурныя захворванні, наяўнасць пэўнага роду насякомых, па прычыне празмернай вільготнасці ў камерах і іх перапоўненасці. З гэтай нагоды пасольства Украіны накіравала ў МЗС ноту з просьбай лепш паклапаціцца аб стане здароўя арыштаваных, змясціць некатарых у лазарэт. Дваім з арыштаваных прадстаўнік пасольства перадаў у жніўні падарункі, бо ў іх былі дні нараджэння.

— Прадстаўнікі пракуратуры горада і гарсуда запэўнілі мяне, што палітычных момантаў на пасяджэнні не будзе, а справа будзе разглядацца толькі як крымінальная. Па іх артыкулах магчымы тры віды пакарання: да 3 гадоў пазбаўлення волі, умоўнае асуджэнне або штраф. Як запэўнілі мяне прадстаўнікі абвінавачання, яны будуць прасіць аб'ектыўную і лаяльную меру пакарання,— адзначыў М.Маскаленка.— Мы спадзяемся на памяркоўнасць суда, на тое, што будзе выбрана мінімальная мера пакарання, і на аснове Мінскай канвенцыі аб аказанні прававой дапамогі па крымінальных і грамадзянскіх справах мы будзем дабівацца таго, каб усе асуджаныя незалежна ад меры пакарання адбывалі яго на тэрыторыі Украіны.

Як лічыць М. Маскаленка, калі суд будзе ісці нармальна, без адводаў і затрымак, то ён можа завяршыцца за 2-3 дні, закончыўшыся напярэдадні Дня незалежнасці Украіны.

Дарэчы, старшыня КДБ Беларусі Уладзімір Мацкевіч, наведаўшы 19 жніўня ўкраінскае пасольства, пацвердзіў інфармацыю аб існаванні прапаноў аб абмене гэтых 7 украінскіх грамадзян на расійскіх палонных пагранічнікаў, якія знаходзяцца ў дудаеўцаў. Аднак афіцыйных дакументаў на гэты конт не існуе. «Як чалавек, я мяркую, што можна было б і абмяняць... Іншая справа, што яны павінны быць пакараны»,—адзначыў У. Мацкевіч.

Валер КАЛІНОЎСКІ.

СТАРШЫНЯ КДБ ПЕРАДАЎ НА УКРАІНУ АЎТОГРАФ УЛАДЗІМІРА САСЮРЫ

Аўтограф верша класіка ўкраінскай літаратуры паэта Уладзіміра Сасюры, стагоддзе з дня нараджэння якога хутка будзе адзначацца, быў знойдзены дырэктарам БелНДІ дакументазнаўства і архіўнай справы Уладзімірам Міхнюком у архіве КДБ. Вывучаючы крымінальную справу вядомага рэпрэсіраванага беларускага паэта Алеся Дудара, У.Міхнюк знайшоў там падораны Дудару Уладзімірам Сасюрам верш «Навколо радості так мало», напісаны ў 1927 годзе. Гэты верш фігураваў у крымінальнай справе Алеся Дудара як адзін з галоўных абвінаваўчых матэрыялаў, як антысавецкі твор. Пасля гэтага выпадку Алеся Дудара судзілі яшчэ два разы і расстралялі ў 1937 годзе... Праз дваццаць гадоў ён быў рэабілітаваны. Сам жа Уладзімір Сасюра за свой антысавецкі верш атрымаў толькі спагнанне па партыйнай лініі.

Аўтограф гэтага верша Уладзіміра Сасюры старшыня КДБ Беларусі Уладзімір Мацкевіч 19 жніўня перадаў Надзвычайнаму і Паўнамоцнаму Паслу Украіны ў Беларусі Уладзіміру Жалібе, які паабяцаў пераслаць яго ў Інстытут літаратуры Нацыянальнай акадэміі навук Украіны.

Валер КАЛІНОЎСКІ.

ПАСЛЯ ЗДАРЭННЯ

НЯБОЖЧЫКА «ЎКРАЛІ» ПАМЫЛКОВА

У пачатку мінулага месяца «Звязда» паведаміла пра неверагоднае здарэнне, сутнасць якога коратка адлюстроўваў загаловак, — «Нябожчыка ўкралі».

Вымушаны ўдакладніць: у выніку аператыўна-вышуковых дзеянняў супрацоўнікаў Кастрычніцкага РАУС г. Магілёва ўстаноўлена, што крадзяжу як такога на самай справе не было. Меў месца выпадак, калі чалавек, скажам так, памылкова забірае чужую рэч. Тут узялі не рэч, а не свайго нябожчыка. Але гэта, як гавораць у Адэсе, дзве вялікія розніцы. Бо чалавек, хоць і мёртвы, гэта вам не прадмет гардэроба.

Тым не менш, нябожчыкаў пераблыталі. Паводле паведамлення ўсё той жа «Днепровской недели», памёр у сваёй кватэры адзінокі магілёўчанін. Суседка пазваніла ягонай дачцэ ў Гомель і ў міліцыю. Цела пасля анатаміравання апынулася ў моргу. Амаль адначасова туды ж трапіў і другі нябожчык — бабруйчанін, які памёр пасля аперацыі.

Старыя былі прыкладна аднаго ўзросту, але ж не блізняты.

Гамяльчанка, прыехаўшы па труп, атрымала цела бабруйчаніна. І паспела пахаваць. Звярнула, праўда, увагу на тое, што бацька нейкі не той.

— Смерць, яна такая: мяняе аблічча, — супакоіла жанчыну работніца морга.

Астатняе чытач ведае. Бабруйская дачка свайго памёршага бацьку не знайшла. І, вядома, забіла ва ўсе званы. Вось тады здарэнне трапіла ў прэсу, ім занялася міліцыя.

Зрабілі «інвентарызацыю» нябожчыкаў, змешчаных у паталагаанатамічнае аддзяленне. Адзін, як вы здагадаліся, аказаўся лішні. «Позабыт, позаброшен», — як спеў бы жывы. Але мёртвыя маўчаць.

Як жа так атрымалася? Працягваючы аналогію з гардэробам, зауважу, што там, напрыклад, шапку не выдадуць без нумарка. А ў моргу бальніцы ВА «Хімвалакно» абышліся без усялякіх фармальнасцей. Няма нават ніякага запісу, каму цела аддалі. Нягледзячы на загад Міністэрства аховы здароўя, які рэгламентуе выдачу нябожчыкаў сваякам.

Адным словам, халатнасць.

Хацелася б у сувязі з гэтай трагікамічнай сітуацыяй сказаць вось аб чым. Усё больш людзей, якія дажываюць свой век у адзіноце. У іх ёсць дзеці, але такія сем'і, дзе старыя знаходзяць прытулак на схіле гадоў, можна пералічыць на пальцах. Нямодна! Матэрыяльна цяжка. Вось і атрымліваецца, што бацькоў не памятаем нават у твар...

Васіль ЛЕЎЧАНКА.

ПЕЛЕНГ-НАВІНЫ

ЗАГІНУЎ МІНІСТР ФІНАНСАЎ ДАГЕСТАНА

Учора раніцай у Махачкале ў выніку моцнага выбуху загінуў міністр фінансаў Дагестана Гамідаў. Машына, нашпігаваная ўзрыўчаткай і прыпаркаваная каля пад'езда будынка міністэрства фінансаў узарвалася ў той момант, калі міністр уваходзіў у будынак. У выніку выбуху загінулі яшчэ тры чалавекі і восем атрымалі раненні. Уся плошча ўсеяна асколкамі шкла і кавалкамі жалеза. Згарэлі чатыры легкавыя машыны і яшчэ чатыры атрымалі пашкоджанні. Будынку нанесены сур'ёзны ўрон.

ТАЛІБЫ АРЫШТАВАЛІ ВІНАВАТЫХ ВА ЎЦЁКАХ РАСІЙСКІХ ПІЛОТАЎ

Кіраўніцтва афганскай групоўкі «Талібан» загадала арыштаваць шэсць чалавек супрацоўнікаў і ахоўнікаў кандагарскага аэрапорта, усклаўшы на іх адказнасць за ўцёкі расійскіх пілотаў. Семярым расійскім лётчыкам, якія прабылі ў палоне больш года ўдалося ўцячы ў мінулую пятніцу. Падняўшыся на борт самалёта быццам бы для тэхагляду, яны абяззброілі трох ахоўнікаў і ўгналі самалёт.

УНІВЕРСІТЭТ УЗЯЛІ ШТУРМАМ

Паліцыя Паўднёвай Карэі ажыццявіла штурм універсітэцкага гарадка ў Сеуле. На працягу амаль тыдня студэнты ўтрымлівалі будынак універсітэта і патрабавалі аб'яднання абедзвюх Карэй. На досвітку паліцыя з прымяненнем верталётаў і адмысловай тэхнікі для знішчэння барыкад пачала акцыю. У выніку арыштавана некалькі соцень студэнтаў, аднак многія здолелі ўцячы. Праходзяць арышты ў дамах, арыштаваны нават параненыя студэнты, якія бралі ўдзел у акцыях. Карэспандэнт Бі-бі-сі паведамляе, што паліцыя распрацоўвае новыя захады ў дачыненні да тых, хто заклікае да аб'яднання Паўднёвай і Паўночнай Карэі.

САДАМ ХУСЕЙН ЗАПРАСІЎ ЖЫРЫНОЎСКАГА Ў ГОСЦІ

Уладзімір Жырыноўскі знаходзіцца з візітам у Іраку. Як заявіў лідэр ЛДПР іракскаму інфармацыйнаму агенцтву, ён лічыць міжнародныя санкцыі супраць Багдада злачынствам і пастараецца дапамагчы іракскаму кіраўніцтву дабіцца іх адмены. Жырыноўскі прыбыў ў Багдад па асабістаму запрашэнню Садама Хусейна.

АБМЯНЯЛІСЯ ЛАСКАМІ

ЗША дэпартавалі са сваёй тэрыторыі спікера місіі Кубы ў Вашынгтоне ў адказ на аналагічныя дзеянні ўладаў Кубы ў дачыненні да амерыканскага дыпламата ў Гаване. Карэспандэнт Бі-бі-сі паведамляе, што Куба ўбачыла ў кантактах амерыканскага дыпламата з прадстаўнікамі ўрада і інтэлектуальнай эліты краіны проціпраўныя дзеянні. Дзяржпартамент ЗША абверг абвінавачанні ў тым, што дыпламат выконваў адмысловае заданне.

УЛАДЫ КАЛУМБІІ РАСПАЧАЛІ ВАЙНУ З ФЕРМЕРАМІ

Вайскоўцы Паўднёвай Калумбіі адкрылі агонь па «какаінавых» фермерах, якія выступілі супраць праграмы ўрада па знішчэнню ўраджаю раслін, што з'яўляюцца сыравінай для вытворчасці какаіну. Адзін фермер забіты, некалькі атрымалі раненні. Дэманстранты спрабавалі атакаваць барыкады, узведзеныя ўладамі на іх шляху.

«МІС СУСВЕТ» НАДТА МНОГА ЕСЦЬ

«Міс Сусвет» Алісія Мачада можа страціць сваю карону каралевы прыгожасці. Арганізатары конкурсу прыгажосці папярэдзілі прыгажуню з Венесуэлы, што калі яна тэрмінова не сядзе на жорсткую дыету і не скіне за два тыдні 12 кілаграмаў вагі, то тытул «Міс Сусвет» будзе перададзены дзяўчыне, якая заняла другое месца. Кампанія, якая прадае купальныя касцюмы, незадаволена Алісіяй, з якой яна заключыла кантракт. Пасля таго, як Алісія атрымала карону прыгажуні, яна заявіла рэпарцёрам, што зараз будзе рабіць тое, што дагэтуль не магла, а менавіта есці, есці і есці.

Радыё «Свабода», «Голас Амерыкі», «Радыё 101,2» і «Радыё-РОКС» слухаў Сяргей ПРОТАС.

ІГАР РАДЗІЁНАЎ — ПРАЦІЎНІК ПРАФЕСІЯНАЛЬНАЙ АРМІІ

«Генерал Радзіёнаў — заўзяты праціўнік прафесіянальнай арміі», — заявіў агенцтву «Аргументы и Факты-Новости» намеснік старшыні Камітэта Дзярждумы па абароне Аляксей Арбатаў. Па яго словах, кіраўнік Мінабароны лічыць, што «за грошы добра служыць ніхто не будзе». На думку Арбатава, Радзіёнаў паспрабуе адрадзіць савецкую дактрыну ў арміі, аднавіць вобраз ворага, паколькі прытрымліваецца думкі, што ваенная пагроза існуе па-ранейшаму і зыходзіць ад ЗША і НАТО. Парламентарый не згодзен з міністрам абароны ў тым, што рынкавая эканоміка «павінна быць прыстасавана да патрэб арміі».

ІНФАРМ-КАКТЭЙЛЬ

Аказваецца, Сонца здольнае на большае, чым лічылася да гэтага часу. Даследаванні зонда «Соха» даказалі: бліжэйшая да нашай планеты зорка дае не толькі цяпло і святло. Як заявіў кіраўнік групы брытанскіх вучоных Дуглас Х'ю, атрыманыя дзякуючы штучнаму спадарожніку даныя сведчаць: Сонца пульсуе і дае акустычныя хвалі. Па словах прафесара, такія ж, як гіганцкі арган ці жалейка. І пры гэтым не трэба дзьмуць у яе.

ЭКСТРА-ПРЭС

Ці заўсёды карысна хадзіць на кансультацыі да ўрача? Абейд Мубарак бен Сувейдан наўрад ці адказаў бы станоўча на гэтае пытанне. Гэты старэйшы жыхар Аб'яднаных Арабскіх Эміратаў памёр ва ўзросце 135 гадоў. А роўна за тыдзень да таго, як гэты доўгажыхар адышоў у свет іншы, ён толькі першы раз у жыцці наведаў урача...

ІТАР-ТАСС

Цуда-морква вырасла на агародзе гаспадаркі Эрыка Янсана, жыхара шведскага горада Хюдзісквалъ, які знаходзіцца на беразе Батнічнага заліва, за 330 кіламетраў на поўнач ад Стакгольма. Сярэдзіна караняплода аказалася апаясанай зіхацеўшым на сонцы залатым пярсцёнкам.

Знайшла гэты рэдкі экземпляр суседка Эрыка Янсана, якая дапамагала яму збіраць ураджай агародніны. Радасці гаспадара, зразумела, не было мяжы: ён згубіў свой пярсцёнак на гэтым агародзе яшчэ 12 гадоў назад.

«Известия».

У СВЕЦЕ

ВОЙСКІ ГАТОВЫ ШТУРМАВАЦЬ ГРОЗНЫ

Карэспандэнт радыё «Свабода» паведаміў з Грознага, што ўчора расійскія войскі працягвалі абстрэльваць горад з артылерыйскіх і танкавых гарматаў.

За апошнія двое сутак значна павялічылася колькасць уцекачоў з Грознага. Гэта напрамую звязана з заявай генерала Пулякоўскага, камандуючага расійскай групоўкай у Чачні, які даў жыхарам горада 48 гадзін на тое, каб яго пакінуць. Адлік вядзецца з учарашняй раніцы. У чацвер, па яго словах, у сталіцы Чачні пачнуцца поўнамаштабныя ваенныя аперацыі з выкарыстаннем бамбардзіровачнай і штурмавой авіяцыі, рэактыўных сістэм і артылерыі. Па словах генерала, расійскія войскі акажуць насельніцтву дапамогу пры эвакуацыі, адкрыўшы адзін калідор для выхаду з горада. У сваёй заяве Пулякоўскі папярэдзіў, што мірным жыхарам трэба карыстацца толькі гэтым калідорам, паколькі ўсе астатнія накірункі блакіраваны войскамі і замініраваны.

Пулякоўскі абвінаваціў сілы чачэнскага супраціўлення ў спробе ўзяць у заложнікі ўсё насельніцтва Грознага і такім чынам дыктаваць умовы расійскаму камандаванню. Цікава, што генерал не ўзгадаў пра салдат федэральных сіл, якія блакіраваны ў камендатуры ў цэнтры горада без сувязі, ежы і медыкаментаў.

ІТАР-ТАСС паведамляе, што на сустрэчы з Заўгаевым у панядзелак Аляксандр Лебедзь выказаўся катэгарычна супраць аднаўлення авіяўдараў па пазіцыях чачэнскіх байцоў.

Учора ў першай палове дня адбыўся радыёкантакт сіл чачэнскага супраціўлення і расійскага камандавання ў Чачні. Бакі абмяняліся прэтэнзіямі з нагоды парушэння пагаднення аб спыненні агню.

Па словах міністра інфармацыі Ічкерыі Удугава, начальнік штаба сепаратыстаў Масхадаў азнаёміў расійскае камандаванне з распараджэннем штаба перакрыць усе камунікацыі ў Чачні і блакіраваць калоны расійскіх войскаў у адказ на заяву генерала Пулякоўскага. Масхадаў таксама зазначыў, што чачэнскі бок да асобага загаду будзе праводзіць толькі абарончыя мерапрыемствы.

У сувязі з пагрозай Пулякоўскага ў чацвер распачаць поўнамаштабныя аперацыі па захопу Грознага Аслан Масхадаў заклікаў Аляксандра Лебедзя выкарыстаць увесь свой уплыў, каб спыніць «вар'яцтва», якое насоўваецца. Масхадаў лічыць, што аперацыя практычна па знішчэнню Грознага не мае перспектывы і пацягне толькі смерць мірных жыхароў і страты з боку расійскіх войскаў. Па яго словах, вайскоўцы могуць сцерці горад з зямлі, але чачэнскі бок гатовы і да такога варыянта. Сакратар Савета бяспекі Расіі Лебедзь плануе сёння вылецець у Грозны, каб зрабіць неадкладныя захады для зняцця напружанасці.

Аляксандр Лебедзь заявіў учора, што працэс мірнага ўрэгулявання будзе працягвацца. «Справа ўрэгулявання даражэй, чым мае асабістыя амбіцыі ці амбіцыі кіраўніка МУС Кулікова», — сказаў Лебедзь. На мінулым тыдні сакратар Савета бяспекі патрабаваў адстаўкі Кулікова.

Падрыхтаваў Сяргей ПРОТАС.

* * *

У панядзелак стала вядома, што прэзідэнт Б. Ельцын зноў сустракаўся з А. Лебедзем, даў свайму паўнамоцнаму прадстаўніку ў Чачні тэрміновае даручэнне рашуча ўзяцца за навядзенне «канстытуцыйнага парадку ў рэспубліцы». Даручэнне прадугледжвае дэблакаду грозненскіх блокпастоў баевікамі, спыненне ўсялякіх вайсковых аперацый і ўзнаўленне мірных перамоў. А 26 жніўня А. Лебедзь павінен далажыць прэзідэнту не толькі канкрэтны план спынення вайны ў Чачні, але і свае прапановы па прыцягненню да адказнасці ўсіх тых, хто асабліва вінаваты ў трагічных падзеях, што пачаліся на тэрыторыі Чачні.

Відаць, даючы канкрэтныя заданні свайму прадстаўніку, прэзідэнт не ведаў, што праз нейкі час абстаноўка ў Чачні зноў пагоршыцца. У Грозным жа, нягледзячы на дамоўленасць бакоў аб спыненні агню, баі працягваюцца. Федэральныя войскі не спыняе прымянення артылерыі і верталётаў. Распачатыя па расійскай ініцыятыве дзень таму назад жорсткі бой у цэнтры Грознага, прынёс новыя страты забітымі, параненымі з абодвух бакоў. І ўсё ж, нягледзячы на баявыя дзеянні, у Грозным адбылася небывалая за ўвесь час канфлікту падзея — як вынік мірных перамоў А. Лебедзя з Масхадавым і Яндарбіевым: баевікі далі магчымасць больш як двумстам супрацоўнікам камендатуры МУС Расіі у Прамыслоўскім раёне горада выйсці з блакаднага кальца па спецыяльным калідоры. Цяпер засталіся чатыры міліцэйскія камендатуры, якія знаходзяцца ў горадзе ў акружэнні баевікоў.

Дзіўна, але факт: прэзідэнт дае спецыяльнае заданне А. Лебедзю па спыненню баявых дзеянняў, а генерал Пулікоўскі адмовіўся катэгарычна ад усялякіх кантактаў з баевікамі. Ноччу артылерыя пасылала ў розныя раёны Грознага снарад за снарадам, а ў гэты час асабісты прадстаўнік А. Лебедзя Сяргей Харламаў праводзіў тэрміновую сустрэчу ля Грознага з Масхадавым. У сустрэчы ўдзельнічалі некаторыя камандзіры Чачні, у тым ліку вядомы Басаеў. Сустрэча наконт пошуку мірных крокаў працягвалася больш за дзве гадзіны. Ці не абсурд?!

Леанід ФАДЗЕЕЎ.

ЗА ПАКАЗАНЫЯ ВУШЫ АДРАЗАЛІ ГАЛОВЫ

Як паведаміў агенцтву **«Аргументы и Факты-Новости»** кіраўнік незалежнага форуму палітычных сіл Чачні Руслан Сасламбекаў, расійскія спецназаўцы, якіх паказвалі ў перадачы Аляксандра Няўзорава «Дні» і якія дэманстравалі перад тэлекамерай адрэзаныя вушы баевікоў, нядаўна былі ўзяты ў палон чачэнцамі.

Раз'юшаныя дудаеўцы, па словах Сасламбекава, адрэзалі спецназаўцам галовы і распаўсюджваюць цяпер фатаграфіі гэтай крывавай помсты.

КРЫМІНАЛ

«НАЕХАЛІ» НА МЫТНІКА

Можна толькі здагадвацца, чым не спадабаўся старшы інспектар Ашмянскай мытні чацвярым непрацуючым грамадзянам Расіі, жыхарам Пскоўскай вобласці, што яны вырашылі з ім «разабрацца».

15 жніўня ў дзве гадзіны ночы злачынцы паспрабавалі «ўзяць» кватэру мытніка Ашмянскага раёна. На шчасце своечасова падаспелі супрацоўнікі міліцыі. Злачынцы выкарысталі зброю і пад шумок уцяклі. У хуткім часе на іх выйшла опергрупа і ўсіх чацвярых узялі, што называецца, па гарачых слядах. У затрыманых канфіскавалі рэвальвер сістэмы «наган» са спіленым нумарам і пяццю патронамі, пісталет «ТТ» і патроны да яго.

Пётр РАБКАВЕЦ, прэс-цэнтр МУС.

АТРЫМАЕШ ПАШПАРТ — БЕРАЖЫ ЯГО!

Сумна скончылася для менеджэра адной з сумесных турыстычных фірмаў службовая халатнасць.

18 жніўня жанчына звярнулася ў Мінскі АУС на транспарце і паведаміла, што перадала ў Мінск праз праваднікa поезда № 25 «Масква—Мінск» 16 замежных пашпартоў, але па дарозе каштоўны груз быў з купэ праваднікa выкрадзены. Безумоўна, за свае дзеянні менеджэру давядзецца несці адказнасць, але, бадай, самым страшным пакараннем для яго будзе гнеў раз'юшаных уладальнікаў замежных пашпартоў.

Надзея НІКАЛАЕВА.

БАНКІРА АБРАБАВАЛІ, «АКАДЭМІКА» ЗАТРЫМАЛІ

У панядзелак у Фрунзенскі райаддзел міліцыі звярнулася начальнік аднаго з аддзелаў «Беларусбанка»: рабаўнікі абчысцілі кватэру.

Дзейнічалі злачынцы нахабна. Уварваўшыся ў кватэру банкіра, трое рабаўнікоў у масках пад пагрозай нажа звязалі яе сына, вучня 9 класа. Потым, зачыніўшы перапужанага юнака ў адным з пакояў кватэры, спакойна заняліся сваёй справай. Пасля наведвання нежаданых гасцей жанчына недалічылася 2400 долараў ЗША, 1,5 мільёна рублёў, зніклі ўсе вырабы з золата і серабра. Злачынцы пакуль не ўстаноўлены.

Больш пашанцавала ўладальніку «Фольксвагена», на якога ў нядзелю ўчынілі напад невядомыя і забралі аўтамабіль. Па гарачых слядах супрацоўнікі міліцыі хутка выйшлі на зламыснікаў. Самае цікавае ў гэтай гісторыі тое, што адным са злачынцаў быў слухач 3 курса Акадэміі МУС Беларусі. Па гэтай справе зараз вядзецца следства.

Ігар РЫГОРАЎ, Аляксандр ПУГАЧ.

СЁННЯ

СОНЦА

	Усход	Захад	Даўжыня дня
Мінск –	5.57	20.28	14.31
Віцебск –	5.43	20.21	14.38
Магілёў –	5.46	20.17	14.31
Гомель –	5.49	20.08	14.19
Гродна –	6.14	20.40	14.26
Брэст –	6.17	20.39	14.22

МЕСЯЦ

Першая квадра 22 жніўня

ІМЯНІНЫ

Пр. Еміліяна, Грыгорыя, Засімы і Савацiя.

К. Пія, Ёанны.

НАДВОР'Е

Сёння ўдзень па рэспубліцы захаваецца малавоблачнае надвор'е, пераважна без ападкаў. Тэмпература паветра ў Мінску, Віцебску, Гродне, Магілёве, Гомелі — 27—29, Брэсце — 28—30 градусаў.

У наступныя двое сутак чакаецца пераменная воблачнасць, без ападкаў, толькі па паўднёваму ўсходу месцамі пройдуць кароткачасовыя дажджы, навальніцы. Тэмпература ўначы — 11—16, удзень — 26—31 градус цяпла.

ХОЧАЦЕ — ВЕРЦЕ ...

...ДАЧКУ ПРАВОДЗІЛА — МЕСЯЦАМ ПАДПАЯСАЛА...

Гэтыя замовы прыйшлі да нас з глыбіні стагоддзяў. Дапамагалі яны нашым продкам, дапамогуць і вам.

ЗАМОВА НА КВАС ПРЫ ЗАХВОРВАННІ ДЗІЦЯЦІ:

Во имя Отца и Сына, и Святого Духа. Как мать сыра земля не боится ни стуку, ни бряку, так не боялся бы малый младенец... ни щипоты, ни ломоты, ни заботы, ни утренние, ни вечерние, ни от волхва, ни от волхвуньи, ни от колдуна, ни от колдуньи, ни от двоеженца, ни от двоеволоса, ни от троеволоса, ни от двоезуба, ни от троезуба, ни от сивого, ни от синего, ни от черного, ни от черемного, ни от старого, ни от больного, ни от малого. Будьте мои слова крепки, лепки, долговеки и памятны, крепче крепкого камня, вострее вострыя сабли и жарче жаркого огня. И кои меня учитель учил и коих слов недоучил, все будьте в статье, ключом заперты, ключ в море, замок на небеси. Во веки, аминь.

Чытаць 3 разы. Пажадана пасля гэтага даць дзіцяці папіць крыху квасу і выцерці ім цела.

ЗНЯЦЦЕ СПОЛАХУ:

трэба ўзяць агарак велікоднай свечкі. Шклянку з крынічнай вадой. Ваду браць раніцай, на світанні. Калі будзеце браць ваду з крыніцы, трэба апусціць у ваду манету. Перахрысціцца і тройчы перахрысціць крыніцу і сказаць словы:

«Небо-отец, земля-мать, вода-свят, благослови сама себя взять не ради хитрости, не ради мудрости, а ради великой Божьей милости рабе Божьей...»

Дзіця паставіць на парог першых з вуліцы дзвярэй. Трымаць над галавой шклянку з крынічнай вадой. Спачатку перахрысціць дзіця запаленай свечкай і сказаць словы малітвы тры разы: «Во имя Отца, и Сына, и Святого Духа. Аминь».

Затым хрысціць над шклянкай запаленай свечкай так, каб воск капаў у ваду, і тройчы чытаць малітву «Отче наш». Калі закончыце чытаць, то свечку павінна патушыць дзіця. Воск з вады сабраць і спаліць у печцы, а ваду выліць цераз левае плячо і сказаць словы: «По ветру пришло, по ветру иди. От злого человека пришло, к злому человеку иди».

Калі ўсё дакладна зробіце, то ў шклянцы з вадой павінна з воску выліцца адлюстраванне таго, каго спалохаўся чалавек.

ЗНЯЦЦЕ СУРОКУ Ў ДАРОСЛАГА:

сурочанага кладуць на ложку ўніз жыватом. Затым бяруць яго левую руку і правую нагу і робяць іх крыжнакрыж. Так паўтараюць з правай рукой і левай нагой. Зрабіць неабходна тры разы. Затым узяць венік і пачаць як бы «месці» над чалавекам. Абавязкова трэба «месці» з ног да галавы. «Месці» неабходна да дзвярэй (балконных або вулічных).

МЫЦЦЁ АД СУРОКАЎ:

перамыць лыжкі у кубку, затым з кожнага рога стала зліваць лыжкай ваду, г. зн. наліваць на рог вады з гэтага ж кубка лыжкай, і каб яна збегла ў гэты ж кубак. Потым памыць дзіця 3 разы і выціраць яго левым бокам падола сукенкі, знешнім бокам далоні таксама (3 разы па гадзіннікавай стрэлцы) і пры гэтым гаварыць словы: «Какая мать родила — такая и отходила».

Замова дзейнічае безадмоўна, дзіця супакойваецца.

АБЯРОГ:

праводзячы раніцай сваіх хатніх у школу ці на работу, дакраніцеся правай рукой да іх правага пляча, а затым гэтай жа рукой, сціснутай у кулак, злёгку стукніце аб раму ўваходных дзвярэй і скажыце: «Бог вам навстречу!» Гэта дапаможа ім пражыць гэты дзень і цэлымі і здаровымі вярнуцца дамоў.

ДЗІЦЯЧЫ АБЯРОГ:

мать сына (дочку) провожала, месяцем подпоясала, а звездою застегнула, а судьбою обернула. Встреть же, Боже, ты мое дитя на высоком пороге и большой дороге».

ЗАМОВА АД ЯЧМЕНЮ:

ячмень, ячмень, на тебе кукиш от раба Божьего.., на кукиш чего хочешь, то и купишь. Пойди на базар, купи секирку и отсеки головку до самых до плеч. Аминь.

Чытаць і ўвесь час хрысціць хворае вока. Пасля слова «Амінь» сплюнуць 3 разы цераз левае плячо. Але чытаць усю замову трэба 3 разы і вось такім чынам: раніцай — увечары — раніцай. Або ўвечары — раніца — увечары, у залежнасці ад таго, калі пачалі.

Замову ад нарыву, стрэмкі чытаць 3 разы раніцай і ўвечары. Можна больш. Спачатку чытаць малітву «Отче наш» 2 разы. Потым сярэднім пальцам правай рукі кругамі вадзіць вакол раны (не датыкаючыся). Пра сябе гаварыць такія словы:

«Не я щепу щепила, не я ее вынимала, от белого тела, от желтой кости, от красной крови. Стрельба утихни, онемей у раба Божьего...»

Чытаць 3 разы, кожны раз сплюнуць цераз левае плячо 3 разы.

«Семья».

Сядзіба

Выпуск № 327 Рубрыку вядзе Мікалай ЧАХОЎСКІ.

Апошняя спроба рэанімацыі

Агуркі, памідоры, кабачкі, гарох можна «ажывіць» (калі яны занядужалі) такім складаным прэпаратам: аміячнай салетры — 65 г, калійнай салетры — 100 г (адзін з састаўляючых), суперфасфату — 90 г, сернакіслага магнію — 30 г. Усё — на 12-літровае вядро вады. Абавязкова добра растварыць.

Асобна рыхтуем мікраэлементы: буракс — 1 г, сернакіслы цынк — 0,6 г, медны купарвас — 0,4 г, малібдэнавакіслы амоній — 0,1 г. Многія мікраэлементы замяняе попел — шклянку на вядро. Абавязкова дадаць марганцоўку — 1 г, буракс — 1 г, медны купарвас — 0,4 г. Буракс і купарвас растварыць у цёплай вадзе (+ 40 градусаў).

Паліваць пад корань, расходуючы 2 літры на расліну (на гарох — вядро на 5 кв. метраў). Пасля абавязкова паліць чыстай вадою, змываючы «хімію».

Ёсць «сялянскі» лекавы састаў. На чатыры вядры вады — вядро каравяку. Дадаць мікраэлементы і 30—40 г салетры. Каравяк настояць 3-4 дні. Нормы расходу — як сказана вышэй.

На раслінах знімаць хворыя часткі, а найперш — лісце.

Солім агурочкі

Сярэдзіна жніўня раптам парадавала цяплом. Быццам вярнулася лета. Агурочнік выкарыстаў Божы дар спаўна. Хто здолеў захаваць ліст зялёным, збірае багатыя ўраджаі. Зелянец вырастае за шэсць дзён! Калі гэта было?

Для засолкі падыходзяць любыя плады. Усё ж будзе лепш, калі ў кожны слоік пакладзём агуркі аднаго памеру. Глядзіцца вельмі цудоўна.

Вядома, найбольш падыходзяць зелянцы з вострымі чорненькімі шыпамі-іголкамі, пругкай мякаццю, малой насеннай камерай, выцягнутыя, не жоўтыя.

Усе работы праводзіць у дзень збору. Адразу сартаваць па ступені спеласці, памерах, свежасці. Далей — мыццё. Гадзіцца чыстая вада. Лепш з крыніц ці калодзежаў. «Гарадскую ваду» гатаваць і даць адстаяцца. Цяпер наступае першасны працэс самога салення. Не менш як 6 гадзін (можна на ноч) зелянцы патрымаць у вадзе. Хай яны папоўняцца вільгаццю і разбухнуць. Ад гэтага толькі карысць. Вядома, трымаць іх лепш не ў кватэры, а на балконе.

Асобна памыць зяленіва — ліст вішні (дуба), хрэну, кроп з парасончыкамі, ліст пятрушкі, долькі часнаку, можна лаўровы ліст.

Тару папярэдне прамыць і апарыць. Лепш саліць у бочках. Але можна і ў шкляных слоіках (2-3-5 літраў).

Цяпер нормы спецый. На 100-кілаграмовую ёмістасць узяць: 300 г разрэзаных долек часнаку, да 2-3 кг кропу, 550 г лісцяў і каранёў хрэну, 500 г лісцяў пятрушкі і сельдэрэю, 100 г вострага (горкага) і салодкага перцу, 1 кг лісцяў чорнай парэчкі, столькі ж лісцяў вішні ці дуба.

Надзвычай важна даць правільную дозу солі (буйнога памолу). На трохлітровы слоік — тры з паловай-чатыры лыжкі з верхам. Гэта будзе надзейны 6—8-працэнтны састаў. Агульнае правіла такое: на дробныя агуркі (1 кг) дастаткова 50—60 грамаў солі, буйныя — 70—90 г.

Звычайна агуркі з хрэнам не пакрываюцца слоем плесені. Калі нешта падобнае здарылася, зацвілую частку зняць (тонкі слой). Зверху пакласці добры цяжар, каб агуркі знаходзіліся ў вадкасці, а не на паверхні. Менавіта яны плеснеюць.

Брашуры дапамагаюць дачніку

Рэдакцыйны кіёск працягвае сваю работу. Мы высылаем брашуры ў дапамогу дачнікам і сялянам. Усяго ўжо адпраўлена больш як 230 брашур.

У нас ёсць сем газет-брашур: № 15 — насенневодства, угнаенні і нітраты; № 16 — як найлепш рыхтаваць насенне да сяўбы і вырошчваць расаду; № 17 — як атрымаць тону памідораў з соткі ці 500 кг бульбы; № 18 — замежныя тэхналогіі; № 18 — дары саду (пасадка, прышчэпкі, угнаенні і г. д.); № 20 — хваробы і шкоднікі саду і агарода; № 21 — кветкі ля дома, здабыткі ўмельцаў.

Хто жадае мець гэтыя выданні ў сваёй бібліятэчцы, з любога паштовага аддзялення павінен пералічыць грошы на разліковы рахунак газеты «Звязда» ў АКБ «Белбізнесбанк». Цана аднаго экземпляра — 4000 руб., двух і болей — па 3,5 тысячы рублёў. Розніца выклікана коштам заказных адпраўленняў.

На пераводзе ўкажыце адрас рэдакцыі з індэксам (220013, г. Мінск, вул. Б. Хмяльніцкага, 10 А, рэдакцыя газеты «Звязда») і зрабіце паметку аб пералічэнні грошай (наш разліковы рахунак 3012210270016, код 739 у АКБ «Белбізнесбанк»). Напішыце, якія брашуры жадаеце набыць, іх нумары. Як толькі атрымаем перавод, вам будуць высланы брашуркі. Не забудзьце разборліва напісаць свой адрас з індэксам, прозвішча, імя і імя па бацьку.

Дзе можна набыць нашы выданні яшчэ? У абласцях гэтага зрабіць нельга.

У Мінску брашуркі для дачнікаў ёсць у магазінах «Насенне», «Сельгаскніга» (прасп. Скарыны), «Аграхімік» (вул. Чырваназорная, 8). Цэны тут самыя нізкія — адзін экземпляр каштуе 3000 руб.

Воцат па замежнаму рэцэпту

У садах спеюць яблыкі. У адных гаспадароў іх шмат, у іншых — амаль зусім няма. Але часта здараецца так, што і малы ўраджай ляціць долу — «працуе» драпежніца-пладажэрка, ідзе натуральнае распаўсюджанне гніляў.

Звычайна ападкі закопваюць — каму патрэбны чарвівыя плады? І дарэмна. З іх можна зрабіць шмат чаго «смачненькага». Воцат, напрыклад.

Прывядзём замежны рэцэпт — Джарвіса. Падаліцу сабраць, агледзець. Найбольш цвёрдыя і з меншымі пашкоджаннямі памыць у дзвюх водах. Выразаць хворыя (гнілыя і чарвівыя) часткі. Адкінуць пладаножку і чашалісцікі. Усё адабранае (можна з лупінай) працёрці на тарцы. Як для нашых звычайных дранікаў.

Кашку вылажыць у шкляны, эмаліраваны, пластмасавы ці драўляны посуд. На літр кашкі цеста дадаць 1 літр 200 грамаў вады. Вада асобая — чыстая і абавязкова гатаваная. Перамяшаць. Маса гатова.

Але воцат з яе будзе «не той», калі не аздобіць мёдам ці цукрам ды яшчэ хлебам. На кожны ўліты літр вады дабаўляць 200 г цукру ці мёду, 10 г драждэй і 20 г звычайнага жытняга хлеба (чорнага). Вось і ўсё.

Посуд са змесцівам паставіць у цёмным месцы адкрытым. Тэмпература паветра — у межах 22—31 градуса. Цяплей — браджэнне ідзе шпарчэй. Некалькі разоў памяшаць, выкарыстоўваючы драўляную лыжку.

Звычайна праз 10 дзён (запамятаем гэты тэрмін!) першасны перыяд выспявання воцату закончаны. Кашку пераламыць у марлю і адціснуць у чысты посуд, як тваражок для сыра.

Выціснутая вадкасць павінна быць узважана. На кожны кілаграм соку дадаць дадаткова ад 60 да 110 г мёду ці цукру-пяску. Пераліць у сасуд з шырокім горлам (3-літровыя шкляныя слоікі). Завязаць-накрыць марляй (не будуць залятаць дробныя мушкі) і паставіць зноў у цяпло. Браджэнне будзе працягвацца да двух месяцаў (не паскараць!). Заканчэнне яго вызначыце па светлай вадкасці зверху. Калі ўсё шкоднае асядзе, праз трубку зліце верхні чысты воцат. Разліце ў бутэлькі, шчыльна закаркуйце і выкарыстоўвайце па меры неабходнасці.

Хто параіць?

У нашай пошце — пісьмо з Гомельшчыны. Гаспадыня скардзіцца, што карова сама ссе... сваё малако. Як даць рады, не ведае. Можа, нашы чытачы падкажуць, як быць у такой складанай сітуацыі? І ці можа падобнае наогул здарыцца? Гэта ж якой гімнасткай трэба быць, каб дацягнуцца да вымя!

•

А калі даросле цяля «прыкладаецца» да сваёй мамы? У Ратамцы, што пад Мінскам, гаспадары надзяваюць спецыяльны намордnік з вострымі шыпамі. Як толькі падсоўваецца «дзяцюк» да вымя, яны балюча колюць вымя. Карова сама ўцякае ад пестуна, ці грозна адганяе яго загадзя.

---

60 **Віншуем з 60-годдзем Уладзіміра СТАЛЬМАХОВА.** Здароўя, даўгалецця юбіляру.
Жонка, сын, унук, сястра Шура, г. Мінск.

Віншуем дарагога нашага брата і швагра **Івана ФІЛІПОВІЧА** з днём нараджэння. Жадаем яму ўсяго самага найлепшага.
Віця, Ларыса, Арцём. в. Дзятлавічы.

Дарагі, любімы Вова! Ад усёй душы віншую цябе з днём нараджэння. Жадаю яснага сонейка, светлай радасці і шчаслівага жыцця.
Твая Наталля, Лунінецкі раён.

Віншую з днём нараджэння свайго сябра **Уладзіміра Уладзіміравіча АДАМЦА**! Няхай збудуцца ўсе твае мары.
Людміла Макаед, в. Любачын.

НА КОНКУРС «ЗВЯЗДЫ» І САЮЗА ПІСЬМЕННІКАЎ

Мікола СТАНКЕВІЧ

ГАРАЖ

АПАВЯДАННЕ

1

—...ПРА ЦЯБЕ Ж ДУМАЎ!.. Дыплома таго нават не меў бы... каб не я. Забыўся? Як дэкана твайго ў рэстаран цягаў?.. А фірму меў бы без мяне?.. Сам знаеш... — хоць спрэчка ўжо і доўжылася, але Андрэй Андрэевіч сіліўся весці свой заўсёдны рэй: усё, што ні рабіў ён у сваім жыцці, трымаў у галаве, маўляў, толькі сынавы інтарэсы.

«Праўда, — схамянуўся раптам Андрэй Андрэевіч, — паддаўся ўжо непатрэбнай дэталізацыі: пра дэкана, досыць паважанага чалавека і свайго колішняга аднакурсніка, казаць было залішне».

— Здаўся мне твой дыплом. Ад яго — толькі каб з галадухі не здохнуць... А ты, баця, толькі пры мне й зажыў. Пры далярах маіх... — адрывісты Барысаў голас панізіўся да нейкага, як падалося бацьку, шыпення. — Дырэктарам быў, называецца. Інстытут затое... Навукова-даследчы. Гучыць. Дзеля шыльды й праседзеў. Гонару дзеля! — апошнія Барысавы словы прагучалі з націскам, як паведамленне аб толькі што зробленым адкрыцці.

— Абмежаваны ты мой. Не гонару, а... цябе дзеля... — наўздзіў ласкавым голасам ціха вымавіў бацька, бо несалодкую размову без канца і сэнсу хацелася яму ўжо скончыць, загладзіць.

Андрэй Андрэевіч устаў з крэсла, падышоў да тэлевізара, шчоўкнуў, з экрана панеслася такое «застойнае» ды бадзёрае, такое — «И снится нам не рокот космодрома...»

— Свой касмадром я сам сабе стварыў, баця! — і тут не суняўся, агрызнуўся Барыс.

«Як жа супыніць яго?» — аж сцепануўся Андрэй Андрэевіч. Ва ўсе вочы глянуў на сына: — Ну колькі ж можна?..

Барыс падхапіўся з канапы, пакіраваў на кухню, дзе тым часам сядзела ягоная маладая жонка з сынам. Залазіць у мужавы і свёкравы стасункі Яніна моды не мела. Хоць Андрэю Андрэевічу не раз здавалася, што сынавы словы — з ейнай згоды, а можа, і з ейнага благаслаўлення... Але завершанай гаворку Барыс не палічыў — імкліва вярнуўся ў пакой:

— Ты пазбавіў мяне маці! Сваімі пернікамі... дыпломам... крэдытамі банкаўскімі... беспрацэнтнымі... замяніць яе хацеў...

«Гэта ўжо занадта, гэта — перабор», — Андрэй Андрэевіч адчуў, як у скронях запульсавала. Гэтулькі гадоў ён наўмысна ўхіляўся ад усялякіх напамінкаў пра тое, як разышліся яны з маці, як на судзе «выйграў» ён свайго Барыса, бо сваімі довадамі проста знішчыў той судовы трафарэт, што накладваўся на ўсіх, аддаючы перавагу пачуццям мацярынскім. Не хацеў ён варушыць тое і цяпер. Колішняя жонка, казалі, шчаслівая з іншым. Нарадзіла вунь нават, — пра гэта ў свой час уведаў ён ужо ад сына. «Змоўчу і цяпер. Змоўчу», — Андрэй Андрэевіч, як заўсёды, нават пры вышэйшым напале эмоцый, мог прымаць кірунак і цвёрды, і адзіны.

— ... А гараж?.. Гараж!.. Уся твая, баця, чэснасць і тваё жыццё па закону... у тым гаражы! Уся!.. — Барыс сек з-за пляча, здавалася, што розум ім ужо не кіраваў.

— Матчыны гены!.. Незабыўныя такія... — вырвалася ў бацькі, ягоны цвёрды намер прытушыць і сённяшнюю спрэчку ў хаце лопнуў раптоўна, бо Барыс ударыў па такім нядаўнім і надта балючым, з чым была звязана ягоная адпраўка на пенсію.

«Што з ім гаварыць, з перакупшчыкам гэтым...» — Андрэй Андрэевіч ужо круціў ключом у дзвярах. Захацелася на вуліцу, дзе, здавалася, будзе і спакой, і такое свежае-свежае паветра. Ступіў на лесвіцу — пачуў прыглушаны зачыненымі дзвярыма сынаў голас. Распякаў нашчадак бацьку за тое ж... За гараж. «Хай у гаражы й жыве», — данеслася да Андрэя Андрэевіча.

2

ГАРАЖОМ, БАЧ, ПАПІКАЕ. Пражыў бы жыццё ягонае... Смаркач! — стрымана падрахаваў сам сабе бацька... Чакай, аднак... Рука намацала ў кішэні ключы ад кватэры. Па целу прайшлася жаласлівая хваля: успомнілася і як кватэры гэтай, не абы-якой, дамагаўся, і як абсталёўваў яе... Ірваў сябе. Каб толькі пакрыўджаным не пачуваўся ён, Барысік ягоны. Барсікам яшчэ называў яго... Вялікую праўду нехта з класікаў казаў: не рабіце з дзіцяці куміра, бо як вырасце — запатрабуе ахвяр. І найперш — ад бацькоў. «Непатрэбны будуць цяпер, — рука моцна сціснула ключы. — Выкінуць, можа?.. Ат, хай ляжаць...»

Андрэй Андрэевіч напружваў памяць: які ж гэта адрас у Арыядны Іванаўны? Вуліцу ведаў. А вось дом і кватэру?.. Так, а калі аднавіць зараз у памяці той, ужо ці не двухгадовай даўніны, надвячорак? А было тое — ага! — так. Ягоны службовы кабінет... Прыносіць прафком усе паперы. Так... Вось кладзецца на стол Арыядніна заява з адрасам. Стоп! Перад вачыма ўсплыло: 5—36. «Во! Туды!» — Андрэю Андрэевічу падалося, што, узрадаваны сваімі не раз ужо праверанымі здольнасцямі, два гэтыя словы прамовіў услых. Азірнуўся вакол — нікога. Толькі ж яшчэ ў краму зайсці...

... Адчыніла яму яна. Такія знаёмыя, пакатыя, мяккія плечы. Андрэю Андрэевічу памятаўся той дзень. Пад вечар бралася, ды і перад святам было, кастрычніцкім тады яно называлася. Трэба ж было здарыцца такому, што ў ягоным кабінеце засталася пасля ўсіх толькі яна, Арыядна Іванаўна...

— Андрэй Андрэевіч?.. Заходзьце! — голас Арыядны Іванаўны гучаў так непадробна шчыра. — Заходзьце!.. Пятро, — гукнула гаспадыня, — гасцей прымай!

Насустрач, у вітальню, выйшаў ён, Пятро. «Якой жа трасцы ты, Арыядна, хацела?.. Мужчыну такога маючы...» — госцевы думкі, аднак, не мелі зараз права вяртацца туды, назад. Цану сабе ён ведаў:

— Прабачайце... І дырэктара свайго прымайце.

Свае «рыфмы» госць нават, падалося знешне, пасаромеўся, але, выцягнуўшы з паліто дзве бутэлькі — гарэлку і імпартовае віно нейкае, — Андрэй Андрэевіч, пасля знаёмства з Арыядніным мужам, адчуў сябе тут асобай не апошняй. За якую хвіліну здолеў ён схіліць гаспадароў на тое, каб сесці зараз на кухні, а не ў гасцёўні, куды цягнулі яго Арыядна з Пятром. Госцева адмова ад доўгіх прыгатаванняў таксама была прынята: у халадзільніку знайшлася каўбаса, кавалак вясковага сала, на антрэсолях — салёныя агуркі ды марынаваныя памідоры.

Ці не само жыццё прывучыла Андрэя Андрэевіча адразу брацца, як казалі здавён, за гуж:

— Ну, што ў нас з гаражом? — Андрэй Андрэевіч сумысля сказаў «у нас», зрабіўшы націск якраз на ім.

— Дзякуючы вам... І пабудаваны, і абсталяваны. Дзякуючы вам, — падымаючы напоўнены келіх, пачала Арыядна Іванаўна.

— Вашы даўжнікі.. — уціснуўшы галаву ў плечы, развёў рукамі Пятро.

Андрэй Андрэевіч скіраваў свой погляд, звычайна настойлівы і, ведаў ён, пранізлівы, на Арыядну Іванаўну. Гаспадыня разумела гэты погляд — загаварыла напеўна-соладка:

— Гараж што трэба. Працавалі на ніве навукі, значыцца, нездарма... Аднак, што мы трымаем у руках гэтыя кроплі? Ваша здароўе, Андрэй Андрэевіч, — Арыяднін келіх з віном зазыўна дзінькнуў, ударыўшыся аб госцеву стопку з «Пшанічнай».

Невялікая паўза — пакуль кульнулі ды ўзяліся за відэльцы — толькі ўмацавала рашучасць Андрэя Андрэевіча расставіць усе належныя кропкі на месцы менавіта сёння і менавіта зараз:

— Цяпер — другі этап справы. Заключны, — павольна, пераводзячы вочы з Арыядны на Пятра, пачаў ён. — Але раскажу ўсё па парадку.

Няспешна распавядаў госць і пра свой творчы лёс, і пра жыццё няпростае, падрабязна — пра адносіны з сынам, праўдзівей, ужо з новай сынавай сям'ёй, жыць з якой пад адным дахам сэнсу не было больш ну аніякага. «Таму, — сцішана прамаўляў ён сваё, — парашыў гараж выменяць на любую, хоць самую нягеглую, але каб асобную кватэрку». Дажыўся, маўляў, вось...

Пятро з Арыяднай ведалі, пра што гаворка.

— А па якому, уласна, праву свой гараж мяняць на кватэру будзем? А потым — нават і засяляць туды вас? — загаварыла мужчынская, Пятрова, логіка.

Абяззброіць Пятра, як падказваў Андрэю Андрэевічу розум, можна пакуль зычлівасцю ды спакоем:

— Па праву джэнтльменскай дамоўленасці, — паўсміхнуўся госць і палічыў патрэбным дадаць: — На якую тэрмін даўнасці ў добрых людзей не распаўсюджваецца.

— Афармлена, прабачце, усё законна. Ды і грунт быў: працоўныя заслугі жонкі, пацверджаныя калектывам, — не міргаючы, таксама на дзіва спакойна, давёў Пятро.

— Дзіва што... З бюджэтных грошай аплаціць жаданне супрацоўніцы мець болей, чым маюць астатнія... Законна. Куды ўжо далей... — Андрэй Андрэевіч выклаў асноўнае парушэнне ў гэтай гісторыі.

— А гэта ўжо.. праблемы не нашы, — Пятро першы раз бачыў жончынага, да таго ж колішняга, шэфа і гаварыць усё, што ішло на язык, нішто яму не замінала. — Не нашы, а дырэктарскія.

— ...З-за якіх я ўжо і не дырэктар, — завяршыў Пятровым тонам Андрэй Андрэевіч.

Завяршыў, а сам сабе падумаў: «Добра хоць, што яшчэ на волі ды пры пенсіі, з якой — ніякіх вылічэнняў на карысць дзяржавы».

...Па праўдзе, тады, як міністэрская камісія накалупала ў яго, здавалася, процьму фінансавых парушэнняў, якраз такі, найбольш бязбольны, вынік і прагназіраваў Андрэй Андрэевіч. Міністр, запрасіўшы яго на размову сам-на-сам, аргументавана прыпёр яго літаральна да сцяны. Слова «крымінал» не сыходзіла з ягоных вуснаў, разоў дзесяць гучала і слова «гараж». Але Андрэй Андрэевіч прадчуваў пэўна: міністр — разумны, доктар навук, а не які-небудзь голы рэкрут з камсамольскіх ці партыйных работнікаў, як было гэта раней, — не давядзе да таго, каб «крымінал» выйшаў па-за межы ягонай галіны. Бо пралікі, а тым больш «крымінал» сваіх жа работнікаў — гэта ўжо цень і на ягонае, міністрава, крэсла. Так яно і выйшла: заяву аб звальненні і жаданні пайсці на пенсію (падрыхтаваў заяву яшчэ з вечара) міністр падпісаў без аніякіх, нават дзеля прыліку, ваганняў. Словам, саўладаў Андрэй Андрэевіч з міністрам, дык якія ж тут могуць быць непаразуменні з гэтай звычайнай сямейкай?..

— Мне спрыяла мноства законаў... Кажуць кітайцы, што чым больш законаў, тым больш і злачынстваў(?) — паўсміхнуўся Андрэй Андрэевіч.

— Самакрытычна, аднак, — прыцмокнуў языком Пятро, не падумаўшы нават пра магчымую крыўду суразмоўцы.

— Ну, злодзеем сябе не лічу, — імгненна рэагаваў Андрэй Андрэевіч. — Але ж законаў цяпер дэпутаты напладзілі дай Божа... Умей толькі ўвіхацца. Паглядзіце вось... — Пасля другой чаркі пацягнула чалавека на развагі пра сваё, дырэктарскае.

Закалыхваючы Пятра з Арыяднай тонкасцямі так званай падатковай палітыкі, Андрэй Андрэевіч на тэму зладзейства не забыўся:

— Калі гараж падводзіць пад «зладзейства», то тут яно — групавое... Праўда, заўважце, сябры: я ўжо разлічыўся. А вось вы, Пятро... у анёлках... чамусьці...

— А мая віна? — акругліў вочы Пятро. — Маральная?..

— Хм, — маральнае, вучылі нас, вышэй за ўсё, — Андрэй Андрэевіч вёў сябе напорыста. — Але не забудзем, што гараж будаваўся не без даведкі. А даведка на неіснуючую вашу легкавушку была... фіктыў-на-я...

— Фіктыўная, але э-фек-тыўная, — узняў угору ўказальны палец Пятро.

Паўза і — усе трое раптоўна грымнулі смехам. Але як нечакана зарагаталі, гэтак жа дружна і замоўклі... Пятро выйшаў з кухні, за ім — Арыядна Іванаўна.

Кароткіх перамоў жонкі і мужа госць не чуў, але калі вярнуліся гаспадары на кухню, зразумеў, што гаворка ў іх была напружанай і прадметнай. Пачала Арыядна Іванаўна:

— Канешне, Андрэй Андрэевіч, з думкай, што маем свой гараж, мы ўжо проста зрасліся... І я, і Пятро. За год цэлы ўжо... Круціцца ў галаве, што і займела яго... лагічна. Афіцыйна. Па заслугах. І працоўных, і... — пацiснуўшы плячом, Арыядна Іванаўна змоўкла.

«Куды вядзе жанчына? А... калі пабудуе свой маналог на тых, хоць і рэдкіх, эпізодах з іхніх, былых ужо, адносінаў?.. Жанчыны бываюць непрадказальныя. А яе абаронца тут жа, побач.. Крах тады!..»

— ... І колькі аддадзена сіл усялякай працы, як прывучылі нас казаць, на грамадскіх пачатках, без грошай, — працягвала яна. — Але памятаю, Андрэй Андрэевіч, добра памятаю вашу ўмову: гараж фармальна — мой, а па сутнасці — ваш. Асабіста ваш. Ды і Пятро пра гэта ведае. Адразу ж, тады, гаварыла яму.

Слухаў Андрэй Андрэевіч. Не памыліўся ён у гэтай жанчыне. І надзейная, і шчырая, дзе трэба: не ўтаіла і таго, што, не маючы машыны сваёй, здаюць гараж за грошы. Маўляў, за выдаткі маральныя яны з Пятром такім спосабам штосьці ўжо атрымалі... Ягоны розум, дзе брала верх не эмацыянальнае, а якраз наадварот, рацыяналістычнае, ад прапановы Арыядны і Пятра адчуў такую няўтульнасць... Прапанова ж была да нечаканага надзвычайная: пакуль адбудзецца абмен гаража на кватэру, дык хай Андрэй Андрэевіч пажыве з імі.

Што-што, а такога пачуць ніяк не меркаваў... Выйсця інакшага, аднак, не бачыў. Пайсці да каго з даўніх калег, адзінокіх мужчын — з п'янак не вылезеш, перабраць у памяці ўсіх па жаночай лініі ды спыніцца ў адной з іх — праз тыдзень-два не адкараскаешся потым ад кабеты. Першы варыянт ні душа, ні розум не прымалі, другі — таксама не падыходзіў, бо прывід бацькоўскай рэпутацыі, выпрацаваны гадамі, моцна трымаў яго, дыктаваў сваё... Выйсця інакшага не было.

3

НЕСПАКОЙНЫ БЫЎ СОН. Ізноў — каторы ўжо раз — прачнуўся. Глянуў — шэсць раніцы. «Ды раней за ўсіх устаць, — падумалася, — дык гэта й прыстойна будзе. Пайсці з дому ізноў, раней за ўсіх». Завязаў гальштук — пачуўся будзільнік там, у пакоі, дзе спала Арыядна са сваім. Сеў, акуратна прыбраўшы з канапы і прасціну, і падушку, і коўдру. Зараз выйсці ці трохі счакаць?.. Але ў дзверы пастукалі. «Як у кабінет які, — пакпіў з сябе Андрэй Андрэевіч. — Паважліва». Здзівіўся — не чакаў, што першым завітае ён, Пятро.

— Дзякуй, Пятро, за, скажам так, саўдзел.

— Э-э-э, няправільна... Лепей — за ўдзел.

— ?!

— А што дзівіцца: дзякуюць — за ўдзел, а за саўдзел — даюць... Дзве вялікія, як у той Адэсе, розніцы! Учора так і заявіў сваёй. І рысу тым падвёў.

Андрэй Андрэевіч не меў звычкі да такіх, задушэўных, размоў. Былі яны для яго, як балота тое — уцягвалі, засмоктвалі, узвысіцца над суразмоўцам не давалі. А пачуваць сябе вышэй за астатніх — гэта ім кіравала змалку. Узняцца спачатку над аднагодкамі сваімі карцела, а потым паказаць сваё «я» і ім, настаўнікам сваім. Але хіба гэта дрэнна? Лепей хіба: стукаць у даміно з мужыкамі і ўлягаць, амаль штодня, у гарэлку?

— Маю на сёння, Пятро, планы. Дык спяшаюся. Выбачайце ўжо, — Андрэй Андрэевіч зрабіў спробу ўсміхнуцца.

Выйшаў з кватэры, Арыядны нават не пабачыўшы.

... Бралася пад вечар. Не сказаць, каб настрой быў змрочны. Можа, нечым дапамагала сама, такая пераходная, пара: вясна не наступіла, а зіма адыходзіла ўвачавідкі і, здаецца, паспешліва. Паветра — празрыстае-празрыстае, неба — што тыя вочы ў наскіх дзяўчат-беларусак: заспакоены блакіт, у які прагнеш падоўгу ўглядацца і адчуваць, як істота твая поўніцца нечым і ўзвышана-трывалым, і пазямному прыгожым. А дзе-нідзе, у выбоінах асфальтавых — лядок, танюсенькі такі...

Няёмка было ісці ізноў да іх. Але і да Барыса з Янінай вяртацца ён ужо не мог. Разысціся цішэй, без сварак, дык — міне час, а там і на лепшае паверне. Не павінны ж бацька і сын чужакамі стаць... Зрэшты, ім, Пятру з Арыяднай, сказаць ёсць што: заўтра ажно дзве газеты паведамяць пра абмен гаража на кватэру. Да таго ж і тэлефон іхні даў...

Яго вячэрні прыход успрынялі як належнае. Як належнае выглядала гэта і назаўтра, і напаслязаўтра. «Ці не фактар кампенсацыі за маральныя выдаткі працуе?» — рабіў «высновы» Андрэй Андрэевіч, маючы на ўвазе грошы, ужо атрыманыя імі з гаража.

Мінуў тыдзень. Дзівіўся: на аб'яву ў газетах — званкоў аніякіх. Столькі ж машын цяпер развялося, замежных столькі панапрывозілі, а гараж, бач ты, нікому... Пачаў гаварыць гэта ўслых. І — зразумеў, чаму Пятро апошнімі вечарамі толькі зрэдку падаваў голас. А сёння той выкладваў усё:

— Думаеш, Андрэй Андрэевіч, я — дацэнт. І ўсё. Толькі на дацэнтаўскія жабрацкія грошы? Каб фірмы розныя не выручалі, дык... Падрабляю, словам... Далёка не дацэнтаўскімі клопатамі. Толькі пра гэта я анікому — ані шэп. Скажы, дык ваўком глядзець інстытут увесь на цябе будзе, — Пятро зрабіў паўзу, у якой Андрэй Андрэевіч адчуў звычайны чалавечы такт. — Дык абменам мне спадручна было заняцца. Паралельна. Думаў — дапамагу... Дык варыянт — гіблы! Верагоднасць, што ў нейкай сям'і лішняя кватэрка дзе прыватызаваная, пасля бабулі з дзядулем, — можа быць. Але які дурань, скажыце, будзе сёння траціць нерухомасць нумар адзін? Раскумекалі ўжо... Толькі хіба на выпадковасць якую і спадзявацца...

— Чым дапамагчы чалавеку? — Арыяднін голас прагучаў так прачула, так занепакоена.

Андрэя Андрэевіча ажно працяло яе «дапамагчы чалавеку». Магла ж бы сказаць : «...Вам, Андрэй Андрэевіч», замест гэтага, шчымлівага — «чалавеку»...

«Дык што гэта? Шкадаваць тут будуць яны мяне? — думкі пачалі круціцца ў нейкай злоснай напружанасці. — Бесхацінец хіба?.. Бомж які?.. Сын каб выкінуў з хаты?.. Смешна! Пайшлі вы ўсе... Да д'ябла ўсіх!..» Да матэматычнага дакладны розум ацэньваў сітуацыю канкрэтна, суха:

— Усё! — устаў ён з-за стала, выпрастаў плечы. — Без сантыментаў. Хопіць. Іду. Да-до-му! На гараж прывяду купцоў. Днямі...

За спачуванне, «за ўдзел» Андрэй Андрэевіч, хоць і перасільваў сябе, але ж падзякаваў. У вітальні ўжо гэта было.

Ногі неслі дадому ўпэўнена. Сядзець у тралейбусе, хоць і быў той напалову пусты, не хацелася. Так і прастаяў на задняй пляцоўцы...

Цінуў на званок — як пасля якой камандзіроўкі. Абурэнне і злосць нядаўнія некуды пазніклі. За дзвярыма пачуліся крокі, зашчоўкаў ключ. Ажно настрой скочыў на гуллівую ноту — у ягонай вітальні, перад ім стаяў чалавек акрэслена каўказскай нацыянальнасці. «Каларытных сябрукоў завёў сабе Барысік... Камерсанцік ты мой..» — быццам бы і ўхваліў сынавы інтарэсы Андрэй Андрэевіч. Зрабіў крок праз парог і — вочы ў каўказца ўстрывожыліся, хоць робленая, па-каўказску гасцінная ўсмешка з твару не знікла.

— А Барыс дзе? — яшчэ раз глянуўшы на смуглявы паўднёвы твар, Андрэй Андрэевіч захацеў удакладніць: — Сын мой.

— Нэ поняль, вы отэц Борыса?

— Пашпарт прад'явіць? — артыстычна запытаў Андрэй Андрэевіч, падалося яму, што каўказец захацеў пачаць з розыгрышу.

— Ну, дакумэнт нэ нада. Веру... Но слушай, пачэму нічэго нэ знаеш? Отэц...

Тут ужо насцярожыўся Андрэй Андрэеевіч.

— Што з ім? — павысіў ён голас.

— Как что?.. Уехаль, — да каўказца штосьці ўжо пачало даходзіць. — А нас вот засэліль на год. Так оба старана давольны.

— Куды? — аж сцяўся Андрэй Андрэевіч.

Не прайшло імгнення — узяў сябе ў рукі. Не здымаючы абутку, крутануўся ў спальню. Так, каўказец не разыгрываў... Памкнуўся ў гасцёўню.

— Мужчына, зачэм нэрвнічаеш? Хазяін хотэль дэньгі, я хотэль кватэра(?), — тон кватаранта набыў катэгарычнасць, у якой чулася незадаволенасць упэўненымі рухамі па кватэры невядомага яму прышэльца, што назваўся Барысавым бацькам.

— «Хазяін»... Малакасос!.. Не ты, а сын мой... — цадзіў скрозь зубы Андрэй Андрэевіч. — Куды ён з'ехаў?

Каўказец адчуў сваю перавагу ў гэтай чыста славянскай, — разумеў ён, — сітуацыі, паспакайнеў:

— Кажэцца, Швэцыя. Ілі.. Швейцарыя. Но что-то одно из двух. Точно... что-то одно...

«Ёлупень чарнамазы... — хацелася выгукнуць. — Ну й Барысік... Барсік...»

— Буду разбірацца, — выціснуў нарэшце.

Моўчкі павярнуўся і — на лесвіцу. «Хай у гаражы й жыве», — гэта быў, значыцца, не проста эмацыянальны Барысаў выбрык. Усё ўжо было задумана ў яго. Дык во куды гнуў ён тады, тым ранкам. Гэта рэкламная кананада мазгі ім усе павыбівала. «Сладкая парочка!» «Відал Сасун, Вошен гоу»! «И толстый-толстый слой шоколада!» А на месца мовы продкаў сваіх — «метод Илоны Давыдовой».. «Відзікамі» іхнімі нашпігаваліся. Уткні тэлевізар — дык усё тое, заходняе, райскае, дзе ўсяго валам, а даляры дык, няйнакш, на дрэвах там растуць... Прайдзісвет... А табе, «баця», камяні ў аддзяку...

4

ЗМРОЧНЫ ГОРАД. І людзі насустрач — змрочныя. Бруднавата-зямлістыя, даўно не фарбаваныя дамы-вуллі. Голыя дрэвы гэтыя, учарнелыя пасля зімы. Ні снегу белага, ні зелені пакуль вясновай... Толькі гараж! Гараж зараз — ягоны паратунак. Баіла ж Арыядна, што і святло і цяпло падключана. І бакоўка ёсць. Ды быццам абсталяваная. Хоць начуй там, казала... Дзень быў суботні. Значыць, Арыядна з Пятром будуць дома.

... Ключы ад гаража паспешліва сунуў у кішэню. Гаспадары, праўда, падзівіліся: праз пару гадзін і купец знайшоўся? Але што ўжо там — рана ці позна.. Даставіць Андрэя Андрэевіча да гаража — ён там ніколі не быў — узялася Арыядна.

Не сказаў ён добрым людзям пра свае новыя, гідкія, абставіны. Не хацеў гаварыць пра іх і зараз, ідучы з Арыяднай праз двор. А як падумалася, што з добрую гадзіну будзе трэсціся з Арыяднай на гарадскім транспарце... Не моўчкі ж... Прапанаваў таму Арыядне злавіць таксі, бо ведаў: лепш патраціць тысяч колькі грошай, чым нават сотню якую нервовых клетак. Таксі лепш прыватнае — чуў, што абыходзіцца танней. Так і выйшла: таксіст, малады жэўжык, і ўзяў з пенсіянера памяркоўна, і пад самы гараж падкаціў...

— Бач ты, нашы таксама могуць, — Андрэй Андрэевіч аглядаў гараж: яма, паліцы, нават тынкоўка адмысловая, рэльефная.

Аглядаў спешна — болей цікавіла яго бакоўка. О, ды тут цэлы пакой. Пашчыравалі, зразумеў, Пятро з Арыяднай. Перанеслі сюды, па ўсім відаць, усё, што ў кватэры было лішняе. Галоўнае — канапа, пліта, святло, цяпло... Круцілася на языку папрасіць у Арыядны, адыходзячы толькі што ад іх, падушку ды ўсё астатняе для начлегу. Але што падумаў бы Пятро пра яго з Арыяднай? Гэта ж азначала б чорта сунуць ім у комін... «Ды што-небудзь прыдумаю», — супакоіў сябе Андрэй Андрэевіч.

Развітаўся з Арыяднай. Сказаў, што хоча трохі пасядзець у адзіноце, падумаць. Прасіў яе парадзіцца з Пятром пра лёс іхніх набыткаў у бакоўцы — забяруць іх самі альбо купец заплаціць за ўсё грашыма.

•

А тое, што захацелася яму зачыніцца і быць у адзіноце — дык праўду сказаў Арыядне. Ды застаўся вось адзін, а думкі вакол «як жыць далей» — ну ніводнай.

Прыгадвалася толькі мінулае. Ягоная вага ў навуковых колах... Банкет пасля абароны дысертацыі.. Ліслівыя твары калег... Усплыў у памяці і сусед, што гадоў колькі таму ката свайго кастрыраваў... Як клаў ён у дырэктарскую кішэню незаробленыя грошы — хабар называецца... Потым — дзіва дзіўнае — ізноў сусед з катом-кастратам... Прыгадвалася жанчына — іншая, пра Арыядну ён ужо даўно не думаў... І — на табе — ізноў той жа, з катом... Здаўся яму цяпер той кот, — аж зазлаваў Андрэй Андрэевіч. Тады, памятаецца, уся ягоная істота выпраменьвала магутнае ўзрушэнне: гэткі здзек з прыроды чынілі толькі, маўляў, эгаістычныя суседавы памкненні. Але цяпер з Андрэем Андрэевічам рабілася нешта, звычайнаму ўспрыманню непадуладнае. У галаву раптам убілася прымітыўна-навязлівая аналогія: сусед — гэта ён, а на месцы коціка таго — сын ягоны, Барыс.

Дык, выходзіць ім, Андрэем Андрэевічам, усе гэтыя гады кіраваў таксама эгаізм?! Бацькоўскі эгаізм? З-за яго, можа, і тужыўся ён зараз адрынуць, як здалося яму, такую няўклюдную аналогію? Адмахнуцца хацелася яму ад свайго адчування, якое ўкладвалася ў вельмі простую формулу: ёсць кастрацыя фізічная, а ёсць кастрацыя духоўная. Апошняя дзеецца без аніякага «струманту»: дастаткова слоў — ілжывых замест шчырых, думак — загрубела прымітызаваных замест няхай да утапічнасці рамантызаваных, нават погляд бывае тут «струмантам» — паблажлівы тады, калі сітуцыя вымагае злоснага, ці наадварот...

Атрэсціся, адхрысціцца ад адкрыцця такога!.. Але яно проста нейкай назолай, здавалася, наплывала на яго. Настырна. Неадчэпна. Упівалася недзе там, у патыліцу, як клешч які...

ЗАСНАВАЛЬНІКІ: Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь, Кабінет Міністраў Рэспублікі Беларусь, калектыў рэдакцыі газеты «Звязда».
• Рэгістрацыйны нумар 1.

Галоўны рэдактар У. НАРКЕВІЧ.
Рэдакцыйная калегія: У. АНДРЫЕВІЧ (намеснік галоўнага рэдактара), І. БАРАНОЎСКІ, Ў. ГОЎТАН, В. ЖДАНКО, Л. ЛАХМАНЕНКА, М. МІХАЕВІЧ (першы намеснік галоўнага рэдактара), А. МЯСНІКОЎ, Л. РЫЖАНКОВА (намеснік галоўнага рэдактара), С. ШАЎЦОЎ.

НАШ АДРАС: 220013, гор. Мінск, вуліца Б. Хмяльніцкага, 10-а, рэдакцыя газеты «Звязда».
ТЭЛЕФОНЫ: прыёмнай — 68-29-19; намеснікаў галоўнага рэдактара — 32-44-12, 32-14-25, 32-35-05; аддзелаў: інфармацыйна-аналітычнага — [illegible] E-mail: daily@zwyazda.belpak.minsk.by

Аўтары апублікаваных матэрыялаў нясуць адказнасць за падбор і дакладнасць фактаў. [illegible]

Друкарня выдавецтва «Беларускі Дом друку». Мінск, праспект Ф. Скарыны, 79. [illegible]